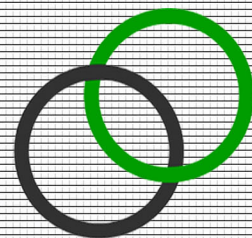

קרן פנסיה ותיקה
בניהול מיוחד

דוחות כספיים ביניים
ליום 30 ביוני
2021

קרנות הפנסיה הוותיקות

דוח המנהל המיוחד ליום 30 ביוני, 2021

תוכן העניינים

1.....	פתח דבר	
1	א. כללי	
2	ב. הסיוע הממשלתי והגרעון האקטוארי	
3	ג. כרית ביטחון לקרנות	
4.....	1. תיאור תמציתי של קרנות הפנסיה	
4	1.1 מבנה ארגוני של קרנות הפנסיה	
8	1.2 אירועים מיוחדים מאז הדוח הכספי האחרון	
12	1.3 השפעת חוקים, תקנות והוראות חדשות על עסקי קרן הפנסיה	
14	1.4 חוזרי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון	
15.....	2. מצב כספי-ההתחייבויות הפנסיוניות	
15	2.1 הערכת ההתחייבות האקטוארית	
16	2.2 שכר ממוצע במשק	
17	2.3 גרעון הקרן	
17	2.4 אופן חישוב הסיוע לקרנות	
17	2.5 שיטת חלוקת הסיוע	
17	2.6 כרית ביטחון לקרנות	
18.....	3. תוצאות הפעילות	
18	תשואת קרן הפנסיה (נומינלי ברוטו)	
19.....	4. השפעת גורמים חיצוניים	
19	התחייבויות תלויות ותביעות:	
20.....	5. בקרות ונהלים חיצוניים	
21.....	6. בקרה פנימית על דיווח כספי:	

פתח דבר

א. כללי

קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר הן "קופות גמל לקצבה" ו"קרנות ותיקות", כהגדרת המונחים בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005 (להלן: "חוק הפיקוח גמל") ובתקנות מס הכנסה (כללים לאישור וניהול קופות גמל), התשכ"ד-1964 (להלן: "תקנות מס הכנסה"), והן מאושרות ופועלות לפיהם.

קרנות אלו סגורות למצטרפים חדשים החל מיום 1.4.95, בהתאם להחלטת הממשלה.

בעקבות הגירעונות שנוצרו בחלק מקרנות הפנסיה הוותיקות, בוצעה במהלך שנת 2003 רפורמה מקיפה.

במסגרת הרפורמה האמורה הותקן תקנון אחיד לכלל קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר: מבטחים, מקפת, קג"מ, נתיב, בניין, חקלאים, אגד והדסה (להלן: "הקרנות" או "קרנות הפנסיה" או "הקרנות הוותיקות שבהסדר") ומונה להן מנהל מיוחד. כן נקבע במסגרת אותה רפורמה כי יינתן סיוע ממשלתי לקרנות הוותיקות שבהסדר לצורך מימון הגירעונות האקטואריים.

החל מיום 1 באוגוסט 2021 מכהן מר אפי סנדרוב כמנהל מיוחד של כל הקרנות הוותיקות שבהסדר. מר אפי סנדרוב החליף בתפקידו כמנהל המיוחד את מר יואב בן אור שכיהן בתפקיד זה עד סוף יולי 2021.

בהתאם להוראות חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981 (להלן: "חוק הפיקוח"), למנהל המיוחד נתונות כל הסמכויות והתפקידים שיש למנהל עסקים במבטח, לדירקטוריון שלו, לוועדות הדירקטוריון ולדירקטורים שלו.

לצורך הסדרת האיחוד התפעולי של הקרנות הוותיקות שבהסדר, נחתם בין הקרנות "הסכם לאיחוד תפעולי" המהווה תשתית משפטית להסדרת התפעול המשותף, לרבות בנושא חלוקת הוצאות התפעול בין הקרנות. האיחוד התפעולי בין הקרנות הוותיקות שבהסדר הביא לצמצום משמעותי בעלויות התפעול וכן להתייעלות בעבודה השוטפת.

במסגרת האיחוד התפעולי של הקרנות, נשמרת הזהות המשפטית הנפרדת של כל קרן, ובכלל זה קיימת הפרדה ברורה בין הנכסים וההתחייבויות של כל קרן.

ב. הסיוע הממשלתי והגרעון האקטוארי

בהתאם להוראות חוק הפיקוח, מעבירה הממשלה לקרנות סיוע ממשלתי (פירוט לעניין היקף הסיוע הממשלתי הכולל ראה בסעיף 3.5.3 בדוח המנהל לשנת 2020).

ביום 29 באוגוסט, 2013 הורה הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון (להלן: "הממונה על שוק ההון" או "המפקח על הביטוח") על עדכון לוח תזרים המזומנים לסיוע הממשלתי הישיר לקרנות הוותיקות שבהסדר שהביא להארכה של 10 שנים בתקופה הכוללת להעברת הסיוע הממשלתי הישיר לקרנות (כך שמועד סיום העברת הסיוע האמור נקבע לשנת 2048 במקום שנת 2038 לפי לוח תזרים המזומנים הקודם). עדכון זה הגדיל את שווי הסיוע ובנוסף הביא להארכת משך החיים הממוצע של נכסי הקרנות ולצמצום הפער הכולל שבין משך החיים הממוצע של ההתחייבויות בקרנות ביחס לנכסי הקרנות.

במאזן האקטוארי הוקצה הסיוע כך ששיעור הגרעון ביחס להתחייבויות הפנסיוניות ברטו הוא בכל אחת מהקרנות הוותיקות שבהסדר. שיטת חלוקה זו היא בתיאום ואישור הממונה על שוק ההון.

לוח תזרים המזומנים מעודכן מפעם לפעם בהתאם למצבן האקטוארי של הקרנות ובכדי לשקף את האמור לעיל בעניין חלוקת הסיוע בין הקרנות הוותיקות שבהסדר.

ככל שכלל נכסי הקרן, לרבות הסיוע הממשלתי, לא יספיקו לכיסוי מלוא סכום הגרעון האקטוארי, או ככל שיתקיים עודף אקטוארי, יופעל מנגנון האיזון האקטוארי הקבוע בהוראות התקנון האחד, וזאת אם הגירעון או העודף האקטוארי הם בשיעורים הקבועים לעניין הפעלת המנגנון לפי הוראות התקנון.

ביום 3.3.2015 פרסמה רשות שוק ההון, ביטוח וחסכון (להלן: "רשות שוק ההון") הבהרה, לפיה בכוונתה לקבוע בהוראות הממונה לדיווח כספי לקרנות פנסיה ותיקות, שינוי באופן הדיווח על התחייבויות ונכסי הקרן, כך ששיעור הגירעון או העודף המוצג במאזן יהיה זהה לשיעור השינוי הנדרש בהתחייבויות הקרן לשם איזון.

רשות שוק ההון הבהירה כי יש להפעיל את מנגנון האיזון רק אם שיעור השינוי הנדרש בהתחייבויות הקרן לשם איזון הקרן, עולה על השיעור הקבוע בתקנון, וזאת במובחן משיעור הגירעון המוצג במאזן. על פי הוראות התקנון, אם הגרעון האקטוארי יעלה על 5% מסך כל ההתחייבויות של הקרן, או ככל שיייווצר גרעון אקטוארי בסכום העולה על 3% מההתחייבויות במשך שלוש שנים ברציפות, על קרן הפנסיה, בכפוף לאישורו של המפקח על הביטוח, להפעיל את מנגנון האיזון האקטוארי, כך שיופחתו זכויות המבוטחים, הפנסיונרים והשאיירים, בהתאם לחלוקה שתקבע הקרן לעניין זה, בגובה יתרת הגירעון.

יצוין כי באופן דומה, ככל שיייווצר עודף אקטוארי בשיעור שיעלה על 5% מסך כל התחייבויות הקרן, תהיה רשאית הקרן, בכפוף לאישור המפקח על הביטוח, להגדיל את זכויות המבוטחים, הפנסיונרים והשאיירים בהתאם לחלוקה שתקבע הקרן לעניין זה, בגין היתרה שעולה על 5% מסך כל התחייבויות הקרן כאמור. מנגנון האיזון האקטוארי כולל הוראה נוספת ולפיה ככל שגרעון הקרן עולה על 0.65% מסך התחייבויותיה, וזאת בשל הגדלת התחייבויות הנטבעות מתיקון התקנון או שינוי בהוראות הדין, תהיה הקרן רשאית להפעיל את מנגנון האיזון האקטוארי, בכפוף לאישור המפקח על הביטוח.

גובה הגירעון או העודף האקטוארי עשוי להשתנות בשל שינויים שיחולו בהנחות האקטואריות ובגורמים נוספים המובאים בחשבון בעריכת המאזנים האקטואריים, ובמיוחד בגין שינויים שחלים בשיעורי ריבית ההיוון. סדרת שיעורי ריבית ההיוון נקבעת על פי שערי היוון מצוטטים על ידי חברה מצטטת שנבחרה לצורך כך על ידי משרד האוצר (להלן: "ווקטור הריביות").

היוון לפי ווקטור הריביות מתבצע על ידי היווןם של תשלומים והכנסות עתידיים של הקרנות בכל תקופה לפי הנחת שיעורי תשואה חסרת סיכון ריאלית הצפויה לתקופה הנבחנת. שינויים קטנים יחסית בווקטור הריביות גורמים לשינויים גדולים בערך הנכסים וההתחייבויות, וכתוצאה מכך משפיעים באופן ניכר על היווצרות גירעון אקטוארי או עודף אקטוארי.

יצוין כי אופן חלוקת כספי הסיוע הישיר לכל אחת מהקרנות הוותיקות שבהסדר, נעשית כך ששיעור הגרעון ביחס להתחייבויות הפנסיוניות ברטו, הוא זהה בכל אחת מהקרנות הוותיקות שבהסדר. שיטת חלוקה זו היא בתיאום ובאישור הממונה על שוק ההון.

ליום 30 ביוני, 2021 עומד שיעור הגירעון לפני אומדן סיוע ממשלתי וכרית הביטוח עומד על 7% בכל אחת מהקרנות הוותיקות שבהסדר.

ג. כרית ביטחון לקרנות

על מנת להגן על עמיתי וגמלאי הקרנות הוותיקות שבהסדר מפני תנודתיות בתשואות, הודיע משרד האוצר לוועדת הכספים של הכנסת ביום 19 במאי 2003 כי תועמד כרית ביטחון לקרנות. על מנת להבטיח שימוש מיטבי בכרית הביטחון האמורה, הקים שר האוצר ועדה ציבורית לבחינת אופן השימוש בכרית הביטחון (להלן: "הוועדה הציבורית"). ביום 17 באוגוסט, 2011 הגישה הוועדה הציבורית את הדוח הסופי שלה לשר האוצר.

במכתב מיום 16 ביוני 2009 הביא מנכ"ל משרד האוצר והממונה על התקציבים דאז את עמדת הדרג המקצועי במשרד האוצר באשר לעקרונות יישום כרית הביטחון (להלן: "מכתב העקרונות"). בהתאם להנחיית הממונה על שוק ההון, ניתן ביטוי לאמור במכתב העקרונות במסגרת מאזני הקרנות הוותיקות שבהסדר החל משנת 2008 וסכום הסיוע בגין כרית הביטחון נכלל בדוחות הכספיים והאקטואריים. במקביל, במהלך שנת 2012 פרסם משרד האוצר תזכיר חוק, ובהמשך טיוטת חוק אשר מסדירה את הסוגיה.

ביום 29 לינואר 2017 פרסם בספר החוקים תיקון מס 33 לחוק חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (להלן "החוק"). במסגרת תיקון זה נוסף לחוק סעיף 178טו, אשר מעגן בחקיקה את נושא "כרית ביטחון כללית לקרנות וותיקות שבהסדר".

החוק כולל, בין היתר, הוראות לעניין חישוב הסכומים שיוקצו לקרנות הפנסיה, בהתקיים התנאים הקבועים לכך, ובאופן התואם את המלצות הוועדה הציבורית, כפי שבאו לידי ביטוי בנוסחה 10 לדוח הוועדה. בהתאם להוראות החוק, הסכום המרבי שיוקצה לכרית הביטחון יעמוד על סכום של 11.32 מיליארד ש"ח. סכום זה יעודכן לפי שיעור השינוי שחל במדד לעומת מדד חודש דצמבר 2008, ובתוספת ריבית בשיעור של 3.48% לשנה מהמועד האמור. כן נכללת בחוק הוראה, ולפיה תקרת כרית הביטחון תותאם לירידה הצפויה בהתחייבויות הקרנות בשל תשלום קצבאות, וזאת בהתאם למגננונים שונים הקבועים בחוק, ובכפוף לסייגים הקבועים בחוק לעניין זה. עוד נקבע בחוק כי כל סיוע נוסף שיינתן לקרנות הוותיקות שבהסדר לאחר מועד קבלת התיקון המוצע, ככל שיינתן, יבוא על חשבון כרית הביטחון, כך שסכום הסיוע הנוסף יופחת מכרית הביטחון.

ערך הפיצוי העתידי, ליום המאזן, בגין כרית הביטחון מחושב בהתאם לאמור בחוק, כהפרש בין (א) גירעון אקטוארי ליום המאזן, כאשר הריבית חסרת הסיכון הינה לפי ווקטור הריביות ליום המאזן. (ב) גירעון אקטוארי ליום המאזן, כאשר הריבית חסרת הסיכון הינה לפי ריבית קבועה בשיעור 4%. בחוק נקבע גם כי השימוש שיעשו הקרנות בכל שנה בכרית הביטחון תהיה עד לאיפוס הגרעון, ולא תיצור עודף.

יצוין כי אופן חלוקת הסכומים מכרית הביטחון לכל אחת מהקרנות הוותיקות שבהסדר, נעשית כך ששיעור הגרעון ביחס להתחייבויות הפנסיוניות ברוטו, הוא זהה בכל אחת מהקרנות הוותיקות שבהסדר. שיטת חלוקה זו הינה בתיאום ובאישור הממונה על שוק ההון.

בהתאם לאמור בחוק, השווי ההוגן של תקרת כרית הביטחון לכל הקרנות הוותיקות שבהסדר המחושב על פי שווי העתידי במועד אזילת ההון מהוון בווקטור הריבית הוא כ- 48,276 מיליוני ש"ח.

פיצוי בגין רכיב ה"עבר" נכון ליום המאזן בגין כרית הביטחון, עומד על סך של 56,962 מיליוני ש"ח.

סך הפיצוי המחושב מתוך כרית הביטחון לכל הקרנות הוותיקות שבהסדר, הגיע ביום 30 ביוני, 2021 לכ- 32,678 מיליוני ש"ח.

1. תיאור תמציתי של קרנות הפנסיה

1.1. מבנה ארגוני של קרנות הפנסיה

הקרנות הוותיקות שבהסדר פועלות יחד תחת תקנון אחיד החל מ-2003, כל קרן הינה ישות משפטית נפרדת. משנת 2008 הקרנות פועלות תחת איחוד תפעולי שבראשם עומד המנהל המיוחד.

1.1.1. צורת ההתאגדות

מבטחים מוסד לביטוח סוציאלי של העובדים בע"מ
(בניהול מיוחד)

קרן הגמלאות המרכזית של עובדי ההסתדרות בע"מ
(בניהול מיוחד)

קרן ביטוח ופנסיה לפועלים חקלאיים
ובלתי מקצועיים בישראל א.ש. בע"מ
(בניהול מיוחד)

קרן הביטוח והפנסיה של פועלי הבנין
ועבודות ציבוריות אגודה שיתופית בע"מ
(בניהול מיוחד)

קרן הגמלאות של חברי אגד בע"מ
(בניהול מיוחד)

קרן מקפת מרכז לפנסיה ותגמולים
אגודה שיתופית בע"מ
(בניהול מיוחד)

קופת הפנסיה לעובדי הדסה בע"מ
(בניהול מיוחד)

נתיב קרן הפנסיה של פועלי ועובדי
מפעלי משק ההסתדרות בע"מ
(בניהול מיוחד)

1.1.2 מינוי מנהל מיוחד

החל מיום 1 באוגוסט 2021 מכהן מר אפי סנדרוב כמנהל מיוחד של כל הקרנות הוותיקות שבהסדר. מר אפי סנדרוב החליף בתפקידו כמנהל המיוחד את מר יואב בן אור שכהן בתפקיד זה עד סוף יולי 2021.

בהתאם להוראות סעיפים 78(ו) ו-70(ב) לחוק הפיקוח, מוקנים למנהל המיוחד "כל הסמכויות והתפקידים שיש למנהל עסקים במבטח, לדירקטוריון שלו, לוועדות הדירקטוריון שלו ולדירקטורים שלו...".

תפקידים נוספים של המנהל המיוחד, הנוגעים לתכנית ההבראה החלה על הקרנות הוותיקות שבהסדר, קבועים בהוראות פרק ז'1 לחוק הפיקוח, ובהם איתור נכסי הקרן, מימוש ומכירתם; יישום התקנון האיחיד; וכן מימוש התפעול המשותף של הקרנות הוותיקות שבהסדר.

1.1.3 ועדת מנהלה

לפי הוראות חוק הפיקוח, מונתה ועדת מנהלה לכלל הקרנות הוותיקות שבהסדר. לוועדת המנהלה כל הסמכויות הנתונות לוועדת המנהלה בהתאם לסעיף 72(ד) לחוק הפיקוח, היינו מינוי רואה חשבון ואישור דוחות כספיים. בנוסף, תפקידיה הם לאשר את תוכנית ההתייעלות שהכין המנהל המיוחד, כנדרש בחוק הפיקוח, בטרם הגשתה לאישור המפקח, וכן לאשר את המלצות המנהל המיוחד בדבר ביצוע מהלכי הבראה נוספים בקרנות הפנסיה, מעבר לנדרש בחוק הפיקוח.

חברי ועדת המנהלה

פרופ' שלומית זוטא - יו"ר - סיימה תפקידה ב- 26.05.2021.
הגברת ג'קי סטרומינגר - חברה.
פרופ' זיו רייך - חבר.

1.1.4 ועדת השקעות

לפי הוראות סעיף 11 לחוק הפיקוח גמל, על דירקטוריון של חברה מנהלת למנות ועדת השקעות לכל קופת גמל שבניהול החברה, ורשאי הדירקטוריון למנות ועדת השקעות אחת למספר קופות גמל כאמור.

בהתאם להוראות אותו סעיף, רוב חברי ועדת ההשקעות יהיו בעלי כשירות לכהן כדירקטורים חיצוניים, כהגדרת המונח בחוק החברות, התשנ"ט-1999, והמוגדרים בחוק הפיקוח גמל ובתקנות מס הכנסה כ"נציגים חיצוניים".

בתקנה 41 3(ב) לתקנות מס הכנסה, נקבע כי בקופת גמל אשר מונה לה מנהל מיוחד מכח חוק הפיקוח, ימנה המנהל המיוחד את חברי ועדת ההשקעות, באישור המפקח על הביטוח, והמנהל המיוחד יכהן כחבר בוועדת ההשקעות אך לא כיו"ר הוועדה, וכיו"ר הוועדה יכהן נציג חיצוני.

הוראות לעניין כשירות חברי הוועדה, דרכי מינויים, דרכי התכנסות הוועדה ודרכי עבודתה מצויות בתקנות מס הכנסה.

תפקידי ועדת ההשקעות קבועים בסעיף 11(ב) לחוק הפיקוח גמל ובתקנות מס הכנסה, ועיקריהם:

- קביעת מדיניות השקעות של הקופה במסגרת המדיניות הכוללת שקבע הדירקטוריון;
- קביעת סוגי עסקאות הטעונות אישור מראש של ועדת ההשקעות טרם ביצוען, וכן קביעת שיעורי ההחזקה בניירות ערך מסוגים שונים הטעונים אישור מראש בטרם רכישתם;
- קביעת נכסי בסיס של אופציות וחוזים עתידיים; קביעת שיעור מרבי של בטוחות שניתן להעמיד במסגרת עסקאות;
- קביעת סוגי ניירות ערך שניתן למכור בחסר;
- הנחיית בעלי תפקידים העוסקים בהשקעות, ביישום מדיניות ההשקעות ופיקוח עליהם או הנחיית גופים המנהלים השקעות מטעמם;
- קביעת אמות מידה לבחינת יישום מדיניות ההשקעות; גיבוש כללים ונהלים לניהול ההשקעות;
- קבלת החלטות הנוגעות לשימוש באמצעי שליטה בתאגידים מוחזקים;
- ביצוע כל תפקיד אחר שיוטל על ידי הדירקטוריון (המנהל המיוחד) או הממונה על שוק ההון.

ניהול השקעות בקרנות ובקופות הגמל (שלהן נותנות הקרנות שירותי ניהול) מתבצע באמצעות חטיבת ההשקעות המאוחדת לקרנות הוותיקות שבהסדר.

במסגרת מערך ההשקעות הכולל המאוחד, מונו שתי ועדות השקעה, כאשר כל ועדה מטפלת בהשקעות הנוגעות למספר קרנות ו/או קופות גמל.

ועדת השקעות של קרנות הפנסיה: מקפת וקג"מ ועדת השקעות קופות גמל	ועדת השקעות של קרנות הפנסיה: מבטחים, חקלאים, בנין, אגד, הדסה ונתיב
מר דרור נגל - יו"ר הועדה ונציג חיצוני.	מר יואל נוה- יו"ר הועדה ונציג חיצוני
מר אמיר לוי - נציג חיצוני	מר אורי קויאטק - נציג חיצוני
מר דודו זקן - נציג חיצוני.	גב' מיכל נוי – נציגה חיצונית
מר מנחם הרפז - נציג חיצוני.	מר יצחק בצלאל - נציג חיצוני
מר יואב בן אור – המנהל המיוחד עד ל- 31.07.2021	מר יואב בן אור – המנהל המיוחד עד ל- 31.07.2021
מר אפי סנדרוב - המנהל המיוחד מ 1.8.2021	מר אפי סנדרוב - המנהל המיוחד מ 1.8.2021

הקרנות הוותיקות שבהסדר וכן קופות הגמל שבניהולן מהוות "קבוצת משקיעים" כהגדרתה בתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (כללי השקעה החלים על גופים מוסדיים), התשע"ב-2012.

1.1.5. ועדת ביקורת

ועדת ביקורת מונתה על ידי הממונה על שוק ההון ביום 1 במרס, 2008.

הוועדה מונה שני חברים חיצוניים:

יו"ר הוועדה - מר איתן השחר.

חבר ועדה - מר יוסי בהיר.

ואלה תפקידי ועדת הביקורת:

- דיון בדוחות המבקר הפנימי - דיון בדוחות שהגיש המבקר הפנימי וממצאיהם וכן מעקב אחר תיקון הליקויים שנמצאו בדוחות ויישום ההמלצות;
- דיון בליקויים מהותיים שעלו אגב עבודת רו"ח המבקר ומכתבי רו"ח המבקר;
- שמירה על אי תלות של המבקר הפנימי;
- בחינת קיום הוראות דין וכללים מקצועיים ואתיים החלים על הקרן, על נושאי משרה בה ועל עובדיה;
- אישור תכנית עבודה שנתית ותקופתית של הביקורת הפנימית, לרבות היקף משאבים, תדירות ביצוע הנושאים ובחינה לעניין קיום כיסוי לכל הנושאים וכן מעקב אחר יישום תכנית העבודה;
- דיון בנושאים נוספים העולים לסדר היום בהתאם לדרישת המנהל המיוחד /או הממונה על שוק ההון;
- המלצה בדבר מינוי או פיטורין של המבקר הפנימי.

מועדי התכנסות ועדת הביקורת קבועים ומוגדרים מראש לאורך כל השנה. בישיבות מתקיימים דיונים הן בדוחות הביקורת והן בסטאטוס תכנית עבודה של הביקורת הפנימית.

תפקידי ועדת הביקורת ומערך הביקורת הפנימית מוגדרים בקודקס (חוזר מאוחד), שער 5, בפרק 2 (תפקידי הדיקטוריון) ובפרק 8 (מערך הביקורת הפנימית), בכתב המינוי של חברי הוועדה, בהוראות פרטניות שהתקבלו מהממונה על שוק ההון וכן בנהלי הביקורת הפנימית כתובים ומאושרים של הקרנות הוותיקות שבהסדר.

1.1.6. מטרת קרנות הפנסיה הוותיקות

מטרתיהן העיקריות של הקרנות הינן לייסד, לכוון ולקיים קרנות פנסיה וקופות גמל לפי הצורך.

בהתאם להוראות חוק הפיקוח, התקין המפקח על הביטוח תקנון אחיד לקרנות הוותיקות שבהסדר. במסגרת התקנון האחד מנהלות כיום הקרנות תוכניות פנסיה יסוד ותוכניות פנסיה מקיפה, ובהתאם להוראות חוק הפיקוח וחוק הפיקוח גמל הן מחויבות לפעול על פיו.

זכויות המבוטחים בקרנות הן זכויות חוזיות הנקבעות בהתאם לתקנון הקרן או הקופה בה חבר המבוטח, בנוסחו כפי שיהיה מעת לעת. קרנות הפנסיה לעמיתים ותיקים פועלות על בסיס עקרון השוויון והערבות ההדדית בין העמיתים.

בהתאם להחלטת הממשלה, קרנות הפנסיה אינן מקבלות מבוטחים חדשים, למעט מבוטחים שהצטרפו לפנסיה תקציבית לפני שנת 1995, ולא חלפו שנתיים מתום החודש האחרון בפנסיה תקציבית, בכפוף להוראות התקנון.

1.2. אירועים מיוחדים מאז הדוח הכספי האחרון

להלן אירועים מיוחדים מאז הדוח הכספי האחרון, לרבות ארגון מחדש של קרנות הפנסיה ו/או חברה מנהלת, אמצעי התייעלות שננקטו, סכסוכי עבודה, שינויים מהותיים בבעלות או בהנהלה, רכישת חברות:

1.2.1. שינויים במבנה האירגוני

לא היו שינויים במבנה האירגוני בתקופת הדוח.

1.2.2. תוכנה

"אופאל טכנולוגיות עתידיות בע"מ" (להלן - החברה) הינה חברה בת המוחזקת בעקיפין בשיעור 100% על ידי קרן הפנסיה מבטחים.

החברה מספקת, לכל קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר, שרותי מחשוב שוטפים ותמיכה וליווי בהקמת מערכת הליבה החדשה לניהול זכויות (להלן-"מערכת מפנה"). נכון לתאריך הדוחות כל הקרנות פועלות במערכת מפנה.

1.2.3. קופת הפנסיה לעובדי הדסה - תשלום דמי גמולים בחסר (2.33%)

פרוט לעניין הפרשות דמי הגמולים של המעסיק (הדסה) בקופת הפנסיה לעובדי הדסה וכן לגבי ההליך המשפטי המתנהל לעניין זה - ראו בביאור 14(ג) לדוחות הכספיים השנתיים של קופת הפנסיה לעובדי הדסה ובביאור 7 בדוחות הביניים של הקופה.

1.2.4. סכסוכי עבודה

ביום 17 ביולי, 2019, ניתנה הודעה מטעם ההסתדרות הכללית על שביתה לפי חוק יישוב סכסוכי עבודה, תשי"ז-1957, וזאת החל מיום 1 באוגוסט 2019 וביחס לקרנות בניין וחקלאים. בהודעה מטעם ההסתדרות פורטו עילות הסכסוך ונטען לחוסר תום לב במשא ומתן קיבוצי.

ביום 25 בדצמבר, 2019, ניתנה הודעה מטעם ההסתדרות הכללית על שביתה לפי חוק יישוב סכסוכי עבודה, תשי"ז-1957, וזאת ביחס לקרנות מבטחים, קרן הגמלאות המרכזית, בניין, חקלאיים ומקפת. בהודעה מטעם ההסתדרות פורטו עילות הסכסוך ונטען לשינוי מבני ארגוני בחטיבות השונות, סירוב להכיר בוועד עובדים מאוחד בעמיתים, שינוי החישוב של ערך יום מחלה בעת פרישה לגמלאות וניכוי שכר באופן חד צדדי במקרים שבהם נזק למכשיר הטלפון הנייד שניתן לעובדים על-ידי המעסיק. ביום 13 ביולי, 2020, ניתנה הודעה מטעם ההסתדרות הכללית על שביתה לפי חוק יישוב סכסוכי עבודה, תשי"ז-1957, וזאת החל מיום 28 ביולי 2020 וביחס לקרן מבטחים. בהודעה מטעם ההסתדרות פורטו עילות הסכסוך ונטען למבוי סתום במשא ומתן לחתימתו של הסכם קיבוצי חדש וסחבת במשא ומתן האמור.

1.2.5. מחקרים

ביום 1.10.2017 פורסם חוזר פנסיה 2017-3-6 בנושא "דרך חישוב מאזן אקטוארי ומקדמי תקנון של קרן פנסיה וקופת גמל מרכזית לקצבה" באשר להנחות פיננסיות ודמוגרפיות. לקראת המאזן של 2017, ביום 21.12.2017 ביקשו הקרנות אישור לשינוי הנחות תמותה והנחת מספר וגיל ילדים, המבוססים על חוזר פנסיה 2017-3-6. ביום 21.2.2018 התקבל אישור מהאוצר, בו נכתב כי ככל שהקרנות ביצעו את כל הבדיקות הנדרשות לביסוס ההנחות, וככל שהאקטואר סבור כי ההנחות האמורות מתאימות יותר לצורך חישוב ההתחייבויות במאזנים האקטואריים, אין מניעה להשתמש במערכת ההנחות המוצעת. ביום 06.11.2019 פורסם חוזר ביטוח 2019-10-1, אשר במסגרתו עודכן מודל שיפור שיעורי התמותה. החל ממאזן לשנת 2019 המאזנים נערכים בהתאם למודל השיפור כאמור. בחודש דצמבר 2019 הוגשו לבחינת האקטואר ברשות שוק ההון תוצאות המחקרים הדמוגרפיים והכלכליים שנערכו בקרנות. בחודש ינואר 2021 הסתיימה בחינת ההנחות הבאות: גידול שכר, שיעורי עזיבה, שיעורי מעבר מפעיל לבלתי פעיל, ודחיית פרישה. ביום 28.02.2021 התקבל אישור מרשות שוק ההון להשתמש במערכת ההנחות המוצעת. בהתאם, החל מהמאזן הנכחי, עדכנו ההנחות כאמור.

1.2.6. מדיניות תגמול מנהלי השקעות

קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר פועלות להבטחת זכויות העמיתים, כפי שנקבעות בתקנון האחיד. לצורך כך, פועלות הקרנות להשגת תשואה על נכסיהן באופן שיאפשר את התשלום לזכאים לכך לפי הוראות התקנון האחיד. ביישום מדיניות ההשקעות מובאים בחשבון, בין היתר, היקף ומהות הנכסים העומדים לרשות קרנות הפנסיה, מגבלות רמת סיכון הנקבעות מראש וכן הוראות הדין לעניין אפיקי ההשקעה השונים.

במסגרת מדיניות התגמול של עובדי חטיבת ההשקעות, נמדדים אותם עובדים הן על ביצועיהם המקצועיים בתחומים הנתונים לאחריותם והן על תרומתם הכוללת לעמידה של החטיבה ביעדים הנקבעים מדי שנה. מדיניות התגמול מביאה בחשבון את העמידה ביעדים שנקבעים מזמן לזמן לעניין התשואה על ההשקעות של נכסי הקרנות, ואף על השגת תשואות העולות על היעדים שנקבעו כאמור, וזאת בהתחשב בצורך להבטיח התנהלות ארוכת טווח בהתאם לאופי ולמהות ההתחייבות כלפי העמיתים והפנסיונרים. אמות המידה הפיננסיות מחושבות על פני תקופה של שלוש שנים לפחות, כדי להבטיח כי מדידת הביצועים נעשית בראייה ארוכת טווח. בנוסף, מדיניות התגמול נגזרת, בין היתר, בהשוואה למדדי ייחוס רלבנטיים, והיא כוללת בחינה של אופן הפעילות ברמה האישית, ברמה של חטיבת ההשקעות ובהיבט האיכותי לעניין העמידה ביעדים. במדיניות התגמול בוצעו עדכונים בהתאם להוראות חוזר גופים מוסדיים 2019-9-6 מיום 11 ביולי 2019, כפי שעוגן בפרק 5 בחלק 1 לשער 5 של החוזר המאוחד: תגמול.

בעקבות פרסום "חוזר מדיניות תגמול בגופים מוסדיים" ביום 10 באפריל 2014 (חוזר 2014-9-2), נערכת בחינה בקרנות שבהסדר, בתיאום עם רשות שוק ההון, ביטוח וחסכון, לעניין מדיניות התגמול וההתאמות הנדרשות בהתייחס להוראות החוזר האמור, ובהתחשב במאפיינים המיוחדים של הקרנות שבהסדר. על פי הוראות האוצר גוף מוסדי יפרסם את מדיניות התגמול שלו אחת לשנה באמצעות אתר האינטרנט שלו ובמסגרת פרק תיאור עסקי התאגיד בדוח השנתי שלו. אם חל שינוי במדיניות בין מועדי הדיווח, יפרט הגוף את מהות השינוי.

1.2.7. ההשיה בהעלאת גיל הפרישה לנשים

ביום 7.1.2004 קיבלה הכנסת את חוק גיל פרישה, תשס"ד-2004 (להלן: "חוק גיל פרישה"), שבו נקבע כי גיל הפרישה לגברים יועלה בהדרגה עד לגיל 67 וגיל הפרישה לנשים יועלה בהדרגה עד לגיל 64. העלאת גיל הפרישה, כאמור, הייתה רכיב מרכזי בהסדר ההבראה של קרנות הפנסיה הוותיקות, שנחקק מספר חודשים קודם לכן.

בהתאם לסיכום הדברים מיום 5 בינואר 2004, בין שר האוצר דאז לבין יו"ר ההסתדרות הכללית דאז, תוקן סעיף 78ט(ב)(8) לחוק הפיקוח ונקבע כי ההפרש שבין התחייבויות הקרנות הוותיקות שבהסדר, אילו הועלה גיל הפרישה לנשים ל-67, לבין התחייבויות הקרנות הוותיקות שבהסדר כשגיל הפרישה לנשים הוא 64, ימומן כולו ע"י הגדלת הסיוע הממשלתי, מעבר לסך של 78.3 מיליארד ש"ח הנקוב בסעיף 78ד(א)(1) לחוק הפיקוח. כמו כן, היות שחוק גיל פרישה קבע כי העלאת גיל הפרישה לנשים תיעשה בשני שלבים, כאשר בשלב הראשון תבוצע העלאה מדורגת לגיל 62, שלאחריה תהיה השהיה של שנתיים עד ליום 31.12.2011, ובשלב השני תבוצע העלאה מדורגת עד לגיל 64, נקבע בסיכום הדברים שגם העלות בגין ההשהיה בת השנתיים, כאמור, תתווסף לסיוע הממשלתי הקיים וזאת בהתקיים תנאים מסוימים.

ביום 29.12.2010 וכן ביום 19.9.2016 נקבעו בידי הממונה על שוק ההון, על דעת הממונה על התקציבים במשרד האוצר, כללים לעניין חישוב והעברת הסיוע הממשלתי הנוסף בשל אי העלאת גיל הפרישה לנשים לגיל 67 והשהיית ההעלאה של גיל הפרישה למשך שנתיים, כאמור. כספים בגין הסיוע הנוסף האמור מועברים לקרנות החל משנת 2011.

בדצמבר 2011 נחקק תיקון מספר 3 לחוק גיל פרישה, ובו נקבע כי ההשהיה בת השנתיים בהעלאת גיל הפרישה לנשים ל-64 תוארך ב-5 שנים נוספות, קרי עד לסוף שנת 2016. כצעד משלים, תיקן בינואר 2012 הממונה על רשות שוק ההון, באישור ועדת העבודה והרווחה של הכנסת, את נספח א' לתקנון האחיד (תיקון מספר 9 לתקנון). בדצמבר 2016 נחקק תיקון מספר 5 לחוק גיל פרישה, ובו נקבע כי ההשהיה בהעלאת גיל הפרישה ל-64 תוארך ב-8 חודשים נוספים, קרי עד לסוף חודש יולי 2017. כצעד משלים, תיקן בינואר 2017, הממונה על שוק ההון, באישור ועדת העבודה והרווחה של הכנסת את נספח א' לתקנון האחיד (תיקון מספר 10 לתקנון).

משמעותה של השהיה זו של שמונה חודשים (תיקון מספר 10 לתקנון האחיד) היא גידול בהיקף ההתחייבויות של הקרנות הוותיקות שבהסדר בסך כולל של כ-165 מיליון ש"ח. גידול זה מתווסף לגידול בהתחייבויות שנוצר עקב ההשהיה לתקופה של 5 שנים (תיקון מספר 9 לתקנון האחיד), שעמד על כ-2.0 מיליארד ש"ח כולל ריבית והצמדה.

1.2.7 ההשגה בהעלאת גיל הפרישה לנשים (המשך)

עלייה זו בהיקף ההתחייבויות של הקרנות הוותיקות שבהסדר, כתוצאה מתיקונים מס' 9 ו-10 לתקנון האחיד, אינה ממומנת על ידי סיוע ממשלתי נוסף או על ידי הפעלתו של מנגנון האיזון האקטוארי הקבוע בתקנון הקרן (בכפוף לעת הזו ובשל הוראות התקנון לעניין זה) ולכן מביאה לגידול בגירעון הקרנות הוותיקות שבהסדר לפני סיוע ממשלתי.

משמעות קביעת גיל הפרישה לנשים על 62 באופן פרמננטי, הינו גידול נוסף בהתחייבויות הקרנות בהיקף של כ- 2.8 מיליארד ש"ח.

יצוין כי בהתאם לקבוע בסעיף 64 לתקנון האחיד, גידול בהתחייבויות הנובע מתיקון התקנון או שינוי בהוראות הדיון העולה על 0.65% מסך ההתחייבויות, יכול ויביא להפעלת מנגנון האיזון האקטוארי, בכפוף לאישור הממונה על שוק ההון.

ביום 10.1.2017 פנו הקרנות במכתב לממונה על שוק ההון ולממונה על התקציבים בבקשה להידרש לצעדים שיבטיחו את מניעת הגידול בהתחייבויות הקרנות הוותיקות שבהסדר ואת הסכנה כי זכויותיהם של העמיתים יופחתו וזאת באמצעות העברת סיוע נוסף לקרנות, אשר יכסה על הגידול בהיקף ההתחייבויות.

ביום 20.3.2017 החליטה ועדת הכספים של הכנסת שגיל הפרישה לנשים לא יעלה אלא רק לאחר הגשת המלצות ע"י שר האוצר בנושא וקיום דיון בוועדה שתכריע בעניין.

כמו כן הוחלט כי ככל שלא יוגשו המלצות, ברירת המחדל תהיה השארת גיל הפרישה על 62. בעקבות החלטה זו פנו הקרנות הוותיקות שבהסדר, ביום 26.3.2017, במכתב נוסף לממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון ולממונה על התקציבים ובו התריעו כי נוכח החלטת הוועדה הנ"ל דורשות הקרנות פיצוי בגין המשך השגיית העלאת גיל הפרישה לנשים, אחרת לא יהיה מנוס מלהפחית את זכויות העמיתים בסכום של כ- 5.0 מיליארד ש"ח.

ביום 30.4.2017 הודיע שר האוצר ליושב ראש ועדת הכספים כי לאחר שבחן את המלצות הוועדה לבחינת גיל פרישה לנשים, ולאור ההשלכות הציבוריות הנרחבות שיש לכך, הרי שבטרם יקבל החלטה בעניין, הוא מבקש לקיים דיון בוועדת הכספים בעניין; לאחר שיקבל שר האוצר את כל המידע והעמדות הציבוריות שיוצגו בפני ועדת הכספים, הוא יקבל את החלטתו בעניין.

בעקבות דיוני המשך שהתקיימו בוועדת הכספים, תוקן ביום 24.7.2017 חוק גיל פרישה באופן שהופך את ברירת המחדל במנגנון הקבוע בסעיף 9 לחוק גיל הפרישה ולמעשה קובע כי גיל הפרישה לנשים ייוותר 62, אלא אם כן יוחלט אחרת. התיקון קבע כי החלטה כאמור תתקבל ע"י ועדת הכספים עד ליום 15.2.2018.

משמעותו המעשית של תיקון החוק האמור, בו נקבע כי ברירת המחדל תהיה אי העלאת גיל פרישה לנשים, היא כי על הקרנות הוותיקות שבהסדר לפעול בהתאם להנחת עבודה לפיה גיל הפרישה לנשים לא יעלה. מאזי הקרנות חושבו בהתבסס על הנחה זו ובהתאם, הגידול בהיקף ההתחייבויות עמד על כ- 2.8 מיליארד נוספים. ככל שלא יינתן לקרנות סיוע כספי נוסף בשל אי העלאת גיל הפרישה, גידול ההתחייבויות בשל כך יחייב איזון אקטוארי והפחתת זכויות לעמיתי הקרנות, שאם לא כן ייווצר בהכרח סבסוד בין דורי נוסף בקרנות ההסדר.

בעקבות תיקון החקיקה, בוצעו פניות נוספות מטעם הקרנות לגורמים הרלוונטיים במשרד האוצר וברשות שוק ההון.

ביום 5.3.2018 התקיים דיון בוועדת הכספים של הכנסת בנושא אי העלאת גיל הפרישה לנשים וההשלכות, בין היתר, על מצב קרנות הפנסיה הוותיקות. ברקע הדיון, הוגשה הצעת חוק גיל פרישה (תיקון - העלאת גיל הפרישה לנשים וקביעת צעדים תומכים לנשים בגילאי העבודה), התשע"ח-2018, בשם כלל חברי ועדת הכספים וחברי כנסת נוספים, אולם בחודש פברואר 2018 לא ניתן אישור ועדת השרים לענייני חקיקה לקידומה בנתיבי החקיקה. הצעת החוק הפרטית האמורה כללה תכנית להעלאת מדורגת של גיל הפרישה לנשים מגיל 62 עד לגיל 64 וזאת על-פני כעשר שנים, בצד צעדים תומכים לנשים בגילאי העבודה שעובדות במקצועות שוחקים.

בדיון שהתקיים בוועדת הכספים ביום 5.3.2018, הוצגה עמדת הקרנות באופן הבא:

1. האיזון האקטוארי של הקרנות מאז שנת 2003 מבוסס על גיל פרישה 67 לכלל העמיתים, ובכל מקרה שבו בוצעו חריגות מגיל זה, ניתן סיוע ממשלתי כדי לפצות את הקרנות על הגירעון האקטוארי הנובע מאותן חריגות, כאשר מתן הסיוע הממשלתי עוגן בהסכם בין הממשלה לבין ההסתדרות, בחקיקה ראשית ובכללים של הממונה על שוק ההון.

2. העלות של אי-העלאת גיל הפרישה לנשים מאז שנת 2012 היא תוספת התחייבות לקרנות בשיעור של כ- 200 מיליוני ש"ח לשנה, ובסה"כ תוספת התחייבויות לקרנות של כ- 5 מיליארד ש"ח. לכן, ככל שלא יינתן סיוע ממשלתי מתאים לכיסוי התחייבויות אלו, כפי שנעשה עד עתה בנסיבות דומות, לא יהיה מנוס מביצוע איזון אקטוארי שיוביל להפחתת זכויות עמיתים, לשם התמודדות עם ההתחייבויות שנוצרו בשל אי-העלאת גיל הפרישה לנשים מאז שנת 2012.

1.2.7 ההשגה בהעלאת גיל הפרישה לנשים (המשך)

במהלך חודש מרס 2018, וכחלק מחובת הנאמנות של הקרנות כלפי העמיתים, המנהל המיוחד של הקרנות פנה לממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון בבקשה לנקוט בצעד של איזון אקטוארי שיוביל להפחתת זכויות העמיתים בקרנות, לפי סעיף 64. ג. לתקנון האחיד, וזאת בשים לב להתחייבויות שנוצרו בשל אי-העלאת גיל הפרישה לנשים מאז שנת 2012 ולאור חוסר ההיענות של ממשלת ישראל להעברת סיוע ממשלתי מתאים לכיסוי התחייבויות אלה, כפי שמתחייב מעקרונות ההסדר שגובשו בשנת 2003 ונעשה עד עתה. ביום 14.6.18 התקבל אישור הממונה על שוק ההון מתוקף סמכותה לפי סעיף 78 לחוק הפיקוח ולפי סעיף 64 ג לתקנון האחיד, להפחית את זכויות המבוטחים, הפנסיונרים והשארים בשל הגדלת ההתחייבויות של הקרנות הנובעת מאי העלאת גיל הפרישה לנשים לגיל 64 ובלבד שהפחתת הקצבאות שמשלמות הקרנות תעשה החל מחדש יוני 2019 (לאור קיום מ"מ בין הגורמים הרלוונטיים בממשלה ובכנסת להעלאת גיל הפרישה לנשים לגיל 64).

הפחתת הזכויות בשיעור של 1.259% (להלן: "שיעור ההפחתה") קיבלה ביטוי בהערכות האקטואריות שצורפו לדוחות הכספיים. כמו כן, פדיונות שבוצעו על-ידי מבוטחים, פנסיונרים ושארם החל מיום 1.9.2018 הופחתו בשיעור ההפחתה. הבהרות מתאימות בנושא צורפו למסמכים שנשלחים לכלל העמיתים באופן שגרתי ושוטף.

פרופ' פלדור ופרופ' גילדור הגישו בתחילת שנת 2019 עתירה לבג"ץ כנגד שר האוצר בעניין העלאת גיל הפרישה לנשים. העתירה הוגשה לאור ההפחתה הצפויה בזכויות העמיתים בקרנות הפנסיה הוותיקות ובית המשפט התבקש לצרף את הקרנות כצד בהליך ואף התבקש צו ביניים המורה על הקפאה של הפחתת הזכויות לעמיתים. פרטים נוספים לגבי הליך זה והליכים נוספים בעניין גיל הפרישה לנשים מפורטים בביאורים המשפטיים בדוחות הכספיים.

בתאריך 20.6.2019 הורה הממונה על שוק ההון כי, בשל המצב הייחודי של פיזור הכנסת ולאור פרסום תזכיר חוק בעניין העלאת גיל הפרישה לנשים על-ידי משרד האוצר, הפחתת הזכויות מכלל הקצבאות תדחה ותבוצע בשיעור של 1.274% החל מקצבת אפריל 2020 שתשולם בתאריך 1.5.2020.

בתאריך 30.3.2020 הורה הממונה על שוק ההון כי נוכח העובדה "שפעם נוספת נוצר מצב חריג, יוצא דופן וייחודי שלא ניתן היה לצפות מראש", הפחתת הזכויות מכלל הקצבאות תדחה ותבוצע בשיעור של 1.137% החל מקצבת ינואר 2021 שתשולם בתאריך 1.2.2021.

בתאריך 28.12.2020 הורה הממונה על שוק ההון כי נוכח העובדה "שפעם נוספת נוצר מצב חריג, יוצא דופן וייחודי שלא ניתן היה לצפות מראש", הפחתת הזכויות מכלל הקצבאות תדחה ותבוצע בשיעור של 1.137% החל מקצבת יוני 2021, שתשולם בתאריך 1.7.2021.

החלטה זו ניתנה בשל המצב הפוליטי אשר בגינו לא התאפשר לקדם חקיקה בנושא העלאת גיל הפרישה, נוכח התחייבותו של שר האוצר בפני בית המשפט העליון, שניתנה מספר שבועות קודם לכן, לקדם תיקון חקיקה בעניין העלאת גיל הפרישה לנשים ונוכח מכתבו של מ"מ הממונה על התקציבים במשרד האוצר מיום 27.12.2020 להמליץ לשר האוצר בממשלה הנכנסת לקדם תיקון חקיקה כאמור.

בתאריך 23.5.2021 הורה הממונה על שוק ההון כי "נוכח העובדה שבשל המצב הפוליטי לא התאפשר לקדם חקיקה בנושא העלאת גיל הפרישה, ובכלל זה העובדה שלא קודם חוק ההסדרים במסגרתו תוכנן לקדם תיקון חקיקה כאמור", הפחתת הזכויות מכלל הקצבאות תדחה ותבוצע החל מקצבת ינואר 2022, שתשולם בתאריך 1.2.2022.

טיוטת החלטות הממשלה במסגרת התכנית הכלכלית לשנים 2021 ו-2022, כללו הצעה לצמצום פערים מגדריים בשוק העבודה והתאמת גיל הפרישה מעבודה לעלייה בתוחלת החיים (להלן: "הצעת גיל הפרישה לנשים"). הצעת גיל הפרישה לנשים מפרטת מתווה להעלאת גיל הפרישה לנשים ילידות ינואר 1960 בקצב של 4 חודשים בשנה, עד לגיל 63, ולאחר מכן בקצב של 3 חודשים בשנה, עד לגיל 65. ההצעה כוללת גם מנגנון אוטומטי להעלאת גיל הפרישה לנשים לאחר מכן, בהתאם לעלייה בתוחלת החיים.

הצעת גיל הפרישה לנשים, ככל שתחוקק במתכונתה המוצעת, תביא את הקרנות לגירעון העולה על 0.65% ולפיכך, בהתאם להחלטה המקורית לביצוע האיזון האקטוארי שניתנה על-ידי הממונה על שוק ההון ביום 14 ביוני 2018, תיאלץ את הקרנות הוותיקות לבצע את הפחתת הקצבאות המשולמות על ידן בשיעור זה, החל מקצבאות חודש ינואר 2022, המשולמות ביום 1 בפברואר 2022.

ביום 29.7.2021 פנה המנהל המיוחד לשר האוצר בנושא זה והציע מספר חלופות לשינוי המתווה המוצע, כך שניתן יהיה לבטל את הפחתת הקצבאות.

ביום 2.8.2021 אושרה הצעת גיל הפרישה לנשים על-ידי הממשלה ללא שינוי. ביום 12.8.2021 פורסם תזכיר חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנות התקציב 2021 ו-2022), התשפ"א-2021, בעניין צמצום פערים מגדריים בשוק העבודה והעלאת גיל הפרישה לנשים.

1.2.7 ההשגה בהעלאת גיל הפרישה לנשים (המשך)

ביום 16.8.2021 נשלחה לשר האוצר התייחסותו של המנהל המיוחד לתזכיר החוק האמור, במסגרתו פורטה המרכזיות של נדבך העלאת גיל הפרישה לנשים כחלק מההסדר לאיזון של קרנות הפנסיה הוותיקות הגרעוניות, הליכי האיזון האקטוארי שבוצעו החל משנת 2018 בשל אי-העלאת גיל הפרישה לנשים והשפעותיו על מאזני הקרנות שבהסדר והעובדה שהעלאת גיל הפרישה בהתאם למוצע בתזכיר החוק האמור עדיין תחייב ביצוע של איזון אקטוארי בשל קיומו של גירעון אקטוארי העולה על 0.65% מכלל התחייבויות הקרנות. בהמשך לכך, הוצע בהתייחסות פעם נוספת לפעול בדרכים שפורטו במכתב המנהל המיוחד מיום 29.7.2021, על-מנת להימנע מקיצוץ הקצבאות.

1.2.8 קורונה

שנת 2020 רובה ככולה לוותה בהתמודדות כלל עולמית עם נגיף COVID-19 (קורונה). המגבלות שהוטלו במדינות השונות ובכללן ישראל, השפיעו ועודן משפיעות על כלל הפעילות המשקית. לקראת סוף 2020 אושר חיסון לנגיף הקורונה, והוחל במבצע לחיסון האוכלוסייה בישראל. מבצע החיסונים התבצע ביעילות רבה וזכה להיענות גבוהה בציבור, כך שעד לתאריך חתימת הדוחות הכספיים חוסנה רוב האוכלוסייה הבוגרת בישראל. כתוצאה מהצלחת מבצע החיסונים הצטמצם מאוד מספר החולים בקורונה בישראל מה שאפשר את הסרת רוב המגבלות מעל הפעילות המשקית וחזרה כמעט מלאה לשגרה בישראל.

בתחילת שנת 2021 התגלה בעולם וגם בישראל וריאנט "דלתא" של נגיף הקורונה. הווריאנט התפשט מאוד בישראל בסוף חודש יוני 2021 וכן בחודשים יולי ואוגוסט 2021 והביא לעלייה מהירה מאוד בתחלואה, להחזרת מגבלות ההתקהלות וחובת עטית מסכות במרחב הציבורי ובמקומות סגורים. הקרנות נערכות לעבודה חלקית מהבית תוך צמצום משמעותי במספר העובדים המגיעים למשרדים והקפדה על ההוראות לשמירת בריאות העובדים והעמיתים.

1.2.9 מגעים לתפעול קרנות פנסיה חדשות

בתחילת אוגוסט 2021 פרסמה רשות שוק ההון את ההליך השלישי לבחירת קרנות פנסיה נבחרות (להלן "ההליך") בסיום ההליך יקבעו בין שתיים לארבע קרנות פנסיה שיוגדרו כקרנות הפנסיה הנבחרות לתקופה של שלוש שנים. רשות שוק ההון אישרה כי עמיתים קרנות הפנסיה הוותיקות תוכלו לספק שירותי תפעול לקרנות החדשות שיוקמו. הקרנות הוותיקות שבהסדר, באמצעות תאגיד שבשליטתן, מנהלות מגעים עם גופים שבחנו השתתפות בהליך כדי לספק להן שירותי תפעול.

1.2.10 הוצאות כל הקרנות באלפי שקלים בהשוואה לתקופה מקבילה אשתקד

סעיף	ינואר-יוני 2021	ינואר-יוני 2020	גדול (קיטון)	אחוז השינוי
שכר ונלוות	55,898	55,065	833	1.50%
התחייבות להטבות לעובדים	(1,742)	(2,136)	394	18.40%)
אחזקת משרד ותפעוליות שונות	25,850	26,050	(200)	0.80%)
פחת רכוש קבוע	248	206	42	20.40%
פחת רכוש אחר	9,747	9,100	647	7.10%
סה"כ פחת	9,995	9,306	689	7.40%
מחשוב נטו	23,539	22,849	690	3.00%
סה"כ הוצאות נטו	113,540	111,134	2,406	2.20%

1.3. השפעת חוקים, תקנות והוראות חדשות על עסקי קרן הפנסיה בתקופת הדו"ח ועל נתוני הדו"ח הכספי

תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (כללי השקעה החלים על גופים מוסדיים) (תיקון), התשפ"א-2021 (להלן: "התקנות")

התיקון אשר אושר במאי 2021, מאפשר גמישות השקעה רבה יותר מהקיימת לקרנות לאור הוספת אפשרות של השקעה בשיעור החופשי להשקעות של 35% מהנכסים ללא כספי הסיוע, בנוסף לאפשרות הקיימת של 22% מכלל הנכסים הכוללים את כספי הסיוע, הגבוה מבין השניים.

כמו כן, אושר למשקיע המוסדי או לכלל המשקיעים המוסדיים באותה קבוצה, באמצעות כספי החוסכים בלבד, להגדיל את היקף ההשקעה בתאגיד שפעילותו הינה הקמה ופיתוח של פרויקט ייעודי בתחום תשתיות בישראל או בהנפקה של אמצעי שליטה בתאגיד שפעילותו היא קרן להשקעה בפרויקטים בתחום התשתיות בישראל, לרבות תשתית שמטרתה שיפור יכולת ההתמודדות עם השפעות שינוי האקלים והפחתתן, ולמעט תשתיות של דלקים פוסיליים, ל-49% בפרויקטים ששווים עד ל-300 מיליון ש"ח, ול-35% בפרויקטים ששווים גבוה מ-300 מיליון ש"ח, חלף 20% שהיו מותרים עד התיקון וכל עוד ההחזקה לא תקנה שליטה בתאגיד.

הוסכם כי בתוך שנתיים תתקיים בחינה אם להרחיב את היקף ההשקעה המותר בפרויקטים ששווים גבוה מ-300 מיליון ש"ח.

בנוסף, התיקון מסדיר את התנאים להשקעת משקיע מוסדי באג"ח היברידי שהונפקה בישראל ומתאים את המגבלה על השקעות גופים מוסדיים בתעודות סל, כך שתחול רק על קרנות סל שהן צד קשור לגוף המוסדי, ושאין קרנות שמשקיעות בהתאם לכללי ההלכה היהודית.

תזכיר חוק בנושא ייעול מנגנון הבטחת היציבות בתשואות קרנות הפנסיה

ביום 27 ביולי 2021 פורסמה באתר החקיקה הממשלתי להערות הציבור, טיוטת הצעות החלטה לממשלה בדבר שינויים מבניים שיעלו לדיון במסגרת הדיונים על התכנית הכלכלית לשנים 2021 ו-2022, הכוללת הצעה לייעול מנגנון הבטחת היציבות בתשואות קרנות הפנסיה בישראל (להלן: "הצעת המחליטים").

הצעת המחליטים מבקשת להחליף את שיטת התמיכה בחסכון הפנסיוני בישראל באמצעות אג"ח מיועדות בהיקף של 30% מנכסי הקרן לתקופה של 15 שנה, בשיטה של הבטחת תשואת יעד בגובה 5% לשנה על 30% מנכסי הקרן לתקופה של 5 שנים. הבטחת התשואה לא תעשה בצורה של אג"ח, אלא בהתחייבות להעמדת הפרש התשואה בין תשואת היעד לתשואת הנכסים של הקרן ל-5 שנים, עודף תשואה מעל תשואת היעד של כל קרן יועבר לקרן ייעודית, הקרן להשלמת התשואה, והכל לפי הוראות שייקבעו על ידי שר האוצר.

ביום 29.7.2021 פנה המנהל המיוחד לשר האוצר והביע את השגותיהן של הקרנות בעניין ההצעה להמיר את אגרות החוב המיועדות בהתחייבות ממשלתית להבטחת תשואה, תוך התייחסות לזמן הנדרש לצורך ליבון של הסדר חשוב ומורכב זה, ייחודן של הקרנות הוותיקות שבהסדר, חשש להגדלת גירעון הקרנות בשל השינוי המוצע וחשש לפגיעה בהבטחת התשואה לאורך זמן.

ביום 12.8.2021 פורסם תזכיר חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנות התקציב 2021 ו-2022), התשפ"א-2021 בנושא הבטחת היציבות בתשואות קרנות הפנסיה, שלאחריו נערך דיון עם נציגי משרד האוצר.

ביום 18.8.2021 נשלחה לשר האוצר התייחסותו של המנהל המיוחד לתזכיר החוק האמור.

1.4. חוזרי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון

ביום 18.5.2021 פורסם תיקון הוראות החוזר המאוחד – פרק 4 לשער 5 "ניהול נכסי השקעה" – הסדרי חוב וחברות מדרגות –

השקעה בחוב היא אחד מאפיקי ההשקעה העיקריים של הגופים המוסדיים לאור זאת בוצעו מספר תיקונים לחוזר, כגון: צמצום הגדרת "הסדר חוב", כך שההוראות שבפרק ניהול נכסי השקעה יחולו רק כאשר מדובר בהסדר חוב בעייתי; לעניין חוב בעייתי שהוא חוב בהשגחה מיוחדת, נקבע שההוראות האמורות יחולו רק כאשר שונו התנאים הכלכליים של החוב; ביטול ההחרגה של אשראי אגב השקעות מחוץ לישראל מהגדרת המונח "חוב"; הבהרה לעניין קביעת סמכויות ועדת משנה לאשראי על ידי ועדת השקעות; החלת הוראות שניתנו ביחס לחוב בעייתי וביחס להסדר חוב לגבי חוב שהונפק מחוץ לישראל, כאשר הגוף המוסדי או קבוצת המשקיעים מחזיקים לפחות 5 אחוזים מהחוב והכל בהתאם למדיניות ועדת השקעות; ותיקון טעות שנפלה בזהות הארגון המפרסם את רשימת החברות המדרגות המאושרות על ידו לדירוג חוב ואשר אומצו על ידי רשות שוק ההון כך שיצוין ארגון ה-ESMA (European Securities and Markets Authority) חלף ארגון European Insurance and Occupational Pensions Authority (Occupational Pensions Authority).

תשלום עבור שימוש במערכת סליקה פנסיונית מרכזית – חוזר סוכנים ויועצים 2021-10-1

חוזר 2-10-2015, חובת שימוש במערכת סליקה פנסיונית מרכזית, מתאריך 28.5.15, קובע כי גופים מוסדיים ובעלי רישיון יחויבו לבצע פעולות באמצעות מערכת סליקה פנסיונית מרכזית על פי התנאים המפורטים בו. חוזר זה קובע הוראות לגבי דמי שימוש שאישר הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון לגבות ממשתמשים במערכת סליקה פנסיונית מרכזית. על מנת לייעל ולשפר את תהליך רישום צבירת הזכויות הפנסיוניות של לקוח, שהוא עובד חדש של אותו מעסיק, אצל הגוף המוסדי, תוקן חוזר, מבנה אחיד להעברת מידע ונתונים בשוק החיסכון הפנסיוני, בהוספת פעולה המאפשרת ללקוח לקבל באמצעות המעסיק או גורם מתפעל מידע נחוץ טרם העברת הפקדה פנסיונית ראשונה. כמו כן, נוספה פעולה חדשה המאפשרת למעסיק לקבל מהגופים המוסדיים מידע נחוץ לצורך העברת ההפקדות הפנסיוניות של עובדיו הקיימים בממשק האחד, לצורך טיוב מערכת השכר. התיקון קובע כי עמיתים תשלם דמי שימוש שנתיים בסך של 5,000 ש"ח בשנה, בגין כל אחת מהקרנות.

חוזר מבנה אחיד להעברת מידע ונתונים בשוק החיסכון הפנסיוני – עדכון – 2021-9-7

חוזר מבנה אחיד להעברת מידע ונתונים בשוק החיסכון הפנסיוני קובע רשומה אחידה להעברת מידע בין כל הגורמים הפועלים בשוק החיסכון הפנסיוני - גופים מוסדיים, חוסכים, בעלי רישיון, מעסיקים וצרכני מידע נוספים בתחום החיסכון הפנסיוני. העברת מידע במבנה אחיד מאפשרת שכלול של תהליכי זרימת המידע בשוק ומהווה בסיס לפעילותה של מערכת סליקה פנסיונית מרכזית.

במטרה לייעל את תהליכי העבודה, הוחלט להוסיף נדבכים נוספים לרשומה האחידה במהלך השנים 2021-2023 ולספק מענה לכלל התהליכים המרכזיים בשוק החיסכון הפנסיוני, החל משלב ההצטרפות, דרך שינויים הנעשים במהלך תקופת העבודה במוצרי החיסכון הפנסיוני של הלקוח, לרבות – העברת כספים בין קופות גמל, עדכון מסלול ביטוח, מסלול השקעה, מינוי מוטבים - ועד להנגשת מידע לעובד ולמעסיק בעת עזיבת מקום העבודה. כחלק מייעול תהליכי העבודה בשוק ולאור ההתפתחויות הטכנולוגיות בשנים האחרונות, הוחלט בחוזר זה לקצר את לוחות הזמנים להעברת מידע, להבטיח הנגשת מידע עדכני ולאפשר השלמת פעולות באופן מיידי. לדוגמה, קוצר זמן המענה בהפקת היזון מסכם שוטף ל-3 ימי עסקים במקום 5 ימי עסקים שמבוצע כיום, במטרה להגיע לדרישה של מענה תוך יום עסקים אחד בשלבים (סעיף 7א לחוזר), הקיצור האמור ייכנס לתוקף בסיום שנת 2022.

דוגמה נוספת קשורה לשינוי תשתית כספות מאובטחות על מנת לעמוד בדרישות החוזר ובכלל זה מעבר לספק כספות חדש במקום הקיים שנקרא CyberArk.

חוזר אקטואר ממונה - תיקון החוזר המאוחד - עדכון - 2021-9-10

עדכון שפורסם ב 8.7.2021 לפיו אקטואר ממונה המתמנה לראשונה בענף ביטוח מסוים או בקרן פנסיה, יידרש לליווי במהלך השנה הראשונה על ידי אקטואר אחר בעל ניסיון באותו התחום. מטרת הליווי היא להבטיח כי לאקטואר הממונה יהיה מערך ליווי ותמיכה מקצועי, במסגרתו יוכל להתיעץ ולקבל הערות ומשוב מאקטואר בעל ניסיון, כך שיעמדו בפניו הכלים האופטימליים שיאפשרו לו למלא את תפקידו כראוי. בנוסף נקבע כי האקטואר המלווה ידווח לממונה על ההתקדמות ביישומה של תכנית הליווי אחת לרבעון, על ידי הגשת דוח רבעוני. כמו כן, בתום תקופת הליווי וכן במועד הגשת הדוחות הכספיים השנתיים, האקטואר המלווה יגיש לדירקטוריון החברה ולממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון דוחות שיפרטו את היקף ומסגרת הליווי, יתייחסו לשיקולים מקצועיים שנלקחו בחשבון על ידי האקטואר הממונה בקביעת ההנחות האקטואריות ויציגו את הבחינות והבקורות שערך האקטואר המלווה לגבי אופן חישוב העתודות.

2. מצב כספי-ההתחייבויות הפנסיוניות

2.1 הערכת ההתחייבות האקטוארית

ההתחייבויות הפנסיוניות ליום המאזן הינן בהתאם להערכה אקטוארית על בסיס הדוח האקטוארי ליום 31 בדצמבר, 2020. ההערכה חושבה בהתאם לאמור במכתב שהופנה למשנה לממונה על שוק ההון בטוח וחסכון, מיום 13 באפריל 2008, המפרט את שיטת העדכון האקטוארי הנדרש בדוחות ביניים ביחס לדוח השנתי האחרון, כמפורט להלן:

2.1.1

ההתחייבויות האקטואריות המוצגות במאזן ליום 31 בדצמבר, 2020 מייצגות את הערך המהוון של ההתחייבויות, לתשלומי פנסיה ופדיון הזכויות בעתיד, לפנסיונרים, עמיתים פעילים ולעמיתים בלתי פעילים ובניכוי הערך המהוון של דמי גמולים עתידיים כפי שחושב ונכלל בדוח האקטוארי של הקרנות. לצורך התאמת הנתונים לתום התקופה המדווחת בוצעו התאמה ומידוד של התזרימים כאמור ליום 30 ביוני, 2021.

הדוח האקטוארי נערך בהתאם להנחיות רשות שוק ההון, לרבות הוראות דיווח כספי לקרנות פנסיה וותיקות להן מונה מנהל מיוחד.

2.1.2

הערכת ההתחייבויות הפנסיוניות והכנסות מדמי גמולים עתידיים חושבו על בסיס התזרימים ששימשו לחישוב ההתחייבויות האקטואריות של המאזן השנתי האחרון של הקרן ליום 31 בדצמבר, 2020.

לצורך התאמת הנתונים לתום התקופה המדווחת בוצעו התאמה ומידוד של התזרימים כאמור ליום 30 ביוני, 2021.

2.1.3

מאחר שהחישוב מתבסס על תזרים סך כל ההתחייבויות, לא ניתן לפרט את המרכיבים השונים של ההתחייבויות ולא ניתן להפריד בין התחייבויות צבורות לבין התחייבויות שעתידות להצטבר, ומשכך הוצגו סך כל ההתחייבויות בסכום אחד לאחר ניכוי דמי גמולים עתידיים.

2.1.4

השינוי בגרעון בתקופת הדוח נובע בעיקר מהשפעות התשואה והשינוי בווקטור הריביות על הנכסים ועל ההתחייבויות הפנסיוניות.

2.2 שכר ממוצע במשק

משבר הקורונה גרם לפיטורין וליציאה לחל"ת של עובדים רבים בעיקר בענפי ההסעדה, מלונאות ומסחר קמעונאי, בהם השכר נמוך מהממוצע. כתוצאה מכך חלה, בשנת 2020, עליה חדה בשכר הממוצע במשק (שמ"ב) בכ- 7.3% יחסית לעליית שכר ממוצעת של כ- 2% בשנים 2019-2010.

העלייה בשמ"ב בשנת 2020 מביאה לעליה בסכומי הפנסיה להם זכאים פורשים בשנים 2020-2021 ובעיקר היא מביאה לגידול בהתחייבויות הפנסיוניות המחושבות של קרנות הפנסיה הוותיקות.

סך הגידול בהתחייבויות הנובע מהגידול החריג בשמ"ב, כפי שהוצג במאזנים השנתיים, לעומת חישוב לפי גידול ריאלי בשנת 2020 של 2% בשמ"ב, מגיע לכ- 2.4 מיליארד ש"ח בכל קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר.

השכר הממוצע במשק (להלן-"השמ"ב) לחודש מאי 2021 עלה ב- 3% ריאלית אל מול השמ"ב לחודש מרס 2020 (השמ"ב האחרון לפני העליה שנגרמה בשל משבר הקורונה)

אומדן השמ"ב לחישוב הקצבאות לפורשים המשקף ממוצע של 12 חודשי שמ"ב אחרונים נותר גבוה ביחס ל 12 החודשים שלפני משבר הקורונה וצפוי לרדת בהדרגה.

יציאה ממשבר הקורונה וחזרת העובדים מחל"ת לשוק העבודה צפויה להביא לירידה בשמ"ב וכתוצאה מכך לירידה בהתחייבויות העתידיות.

במועד זה לא ניתן להעריך את ההשפעה המדויקת של שינוי מסוג זה.

לפי המדד הידוע ליום 30.06.2021

2.3 גרעון הקרן

אלמלא הסיוע הממשלתי שהקרנות צפויות לקבל לפי הוראות החוק, היה להן גרעון אקטוארי שגובהו נאמד בסך 239,906 מיליוני ש"ח. (ליום 31 בדצמבר 2020 סך כ- 254,017 מיליוני ש"ח)

מרבית הקיטון בגרעון זה נובע מהתשואה שהושגה בפועל מהשקעות הקרן לעומת התשואה החזויה ומהשינוי בווקטור הריביות. שהושגה

ליום 30 ביוני, 2021 עומד שיעור הגירעון לפני אומדן סיוע ממשלתי וכרית הביטחון על 7% (31 בדצמבר 2020 9.4%) בכל אחת מהקרנות הוותיקות שבהסדר.

2.4 אופן חישוב הסיוע לקרנות

כפי שפורט בדוחות הכספיים השנתיים של הקרנות ליום 31 בדצמבר, 2020, קיימות סוגיות בנושא אופן חישוב הסיוע הממשלתי לקרנות, הנמצאות בדיון בין הקרנות לבין משרד האוצר. נכון למועד פרסום הדוח הרבעוני, לא הסתיים בירור הסוגיות כאמור.

הנתונים הכספיים של הקרנות לרבעון זה מביאים בחשבון את האמור בטיטות ההכרעה של הממונה על שוק ההון ממרס, 2010, לעניין עמדת משרד האוצר במחלוקת שבין המדינה לבין הקרנות בנוגע לסיוע הממשלתי. יצוין כי אין בהצגת הדוחות הכספיים לרבעון זה במתכונת האמורה כדי לגרוע או לוותר על כל זכות או טענה של הקרנות.

מאחר שאימוץ סופי על ידי הממונה על שוק ההון של דרך החישוב כאמור בטיטות ההכרעה, אם יתבצע, יביא למעשה להפחתה בהיקף הסיוע הישיר שתעביר הממשלה לקרנות הוותיקות שבהסדר, הוחלט להעביר את המחלוקת האמורות להכרעתו של המשנה ליועץ המשפטי לממשלה (כלכלי-פיסקאלי), תוך מתן זכות לכל אחד מהצדדים להעביר את החלטה שתתקבל לבחינה נוספת של היועץ המשפטי.

2.5 שיטת חלוקת הסיוע

במאזן האקטוארי הוקצה הסיוע כך ששיעור הגרעון ביחס להתחייבויות הפנסיוניות ברטו הוא זהה בכל אחת מהקרנות הוותיקות שבהסדר. שיטת חלוקת הסיוע היא בתיאום ובאישור הממונה על שוק ההון.

2.6 כרית ביטחון לקרנות

הרחבה בעניין כרית הביטחון לקרנות - ר' בסעיף (ג) ב"פתח הדבר" לדוח זה.

בהתאם לאמור בחוק, השווי ההוגן של תקרת כרית הביטחון לכל הקרנות הוותיקות שבהסדר המחושב על פי שווי העתידי במועד אזילת ההון מהוון בווקטור הריבית הוא כ- 48,276 מיליוני ש"ח. (ליום 31 בדצמבר 2020 סך כ- 47,100 מיליוני ש"ח)

חישוב רכיב ה"עבר" נכון ליום המאזן בגין כרית הביטחון, עומד על סך של 56,962 מיליוני ש"ח. (ליום 31 בדצמבר 2020 סך כ- 56,952 מיליוני ש"ח)

סך הפיצוי המחושב מתוך כרית הביטחון לכל הקרנות הוותיקות שבהסדר, הגיע ביום 30 ביוני, 2021 לסך של כ- 32,678 מיליוני ש"ח. (ליום 31 בדצמבר 2020 סך כ- 44,326 מיליוני ש"ח)

3. תוצאות הפעילות

תשואת קרן הפנסיה (נומינלי ברוטו)

להלן שיעורי התשואה הנומינלית ברוטו שהשיגו הקרנות בתקופת הדו"ח:
כולל התשואה על הסיוע הישיר העתידי המהוון

שם הקרן	לתקופה שהסתיימה ביום 30 ביוני 2021	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2020
מבטחים	3.95%	3.36%
מקפת	4.42%	3.08%
קג"מ	3.44%	2.93%
בנין	5.12%	0.17%
חקלאים	4.01%	0.56%
אגד	2.88%	2.49%
הדסה	3.21%	4.20%
נתיב	3.31%	0.41%

4. השפעת גורמים חיצוניים

התחייבויות תלויות ותביעות:

בתקופת הדוח לא חלו שינויים בהתחייבויות התלויות והתביעות כפי שפורטו בדוחות הכספיים השנתיים פרט למצוין בדוח הכספי הרבעוני.

5. בקרות ונהלים חיצוניים

בהתאם להוראות הדיווח של הממונה על שוק ההון, יחתמו המנהל המיוחד ומנהל חטיבת הכספים, כל אחד בנפרד, על הצהרה על אחריותם לקביעתם ולקיומם של בקרות ונהלים לגבי הגילוי והבקרה הפנימית של הקרנות על הדיווח הכספי, לרבות הערכת האפקטיביות של בקרות אלו, בהתאם להוראות סעיפים 302 ו-404 לחוק הידוע בשם "חוק Sarbanes-Oxley" שנחקק בארצות-הברית.

הוראות סעיף 302 בדבר האחריות לקביעתם ולקיומם של בקרות ונהלים לגבי הגילוי מקוימת רבעונית החל מהדוחות הכספיים של שנת 2008.

הוראת סעיף 404 בדבר האחריות לבקרה הפנימית של הקרנות על הדיווח הכספי מקוימת עבור סוף השנה החל מהדוחות הכספיים של שנת 2011.

במסגרת היישום של הוראת סעיף 404 ביצעה הנהלת הקרנות הוותיקות שבהסדר, החל משנת 2009 ובסיוע חברת ייעוץ, מיפוי ותיעוד של כל תהליכי הבקרה המהותיים בהתבסס על המתודולוגיות המקובלות, תוך שימוש במודל הבקרה של (Committee Of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO).

כמו-כן, הקרנות ביצעו, על-פי הדרישות, בחינת אפקטיביות של נהלי הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי באמצעות בדיקה בפועל של הבקרות העיקריות.

הקרנות ביצעו עדכון למיפוי ולתיעוד של כל תהליכי הבקרה המהותיים, לרבות לתהליכים מהותיים חדשים על-פי המתודולוגיות המקובלות.

כמו כן, הקרנות ביצעו, בסיוע חברת הייעוץ, בחינת אפקטיביות של נהלי הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי באמצעות בדיקה מחודשת של הבקרות העיקריות, וזאת תוך התאמת מדגמי הבדיקות לתוצרי מיפוי הסיכונים.

הערכת הבקרות והנהלים לגבי הגילוי:

הנהלת הקרנות, בשיתוף המנהל המיוחד ומנהל חטיבת הכספים של הקרנות, העריכו לתום התקופה המכוסה בדוח זה את האפקטיביות של הבקרות והנהלים לגבי הגילוי של קרנות הפנסיה.

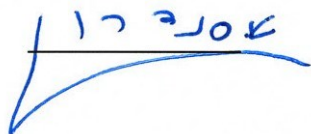
על בסיס הערכה זו, המנהל המיוחד ומנהל חטיבת הכספים הסיקו כי לתום תקופה זו הבקרות והנהלים לגבי הגילוי של קרנות הפנסיה הן אפקטיביות על מנת לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע שקרנות הפנסיה נדרשות לגלות בדוח השנתי בהתאם להוראות הדין והוראות הדיווח שקבע הממונה על שוק ההון ובמועד שנקבע בהוראות אלו.

בקרה פנימית על דיווח כספי:

לא ארע כל שינוי בבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי אשר השפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי.

6. בקרה פנימית על דיווח כספי:

במהלך הרבעון המסתיים ביום 30 ביוני, 2021 לא אירע כל שינוי בבקרה הפנימית של קרנות הפנסיה על דיווח כספי אשר השפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי.

המנהל המיוחד: אפי סנדרוב

תאריך אישור הדוח: 30 באוגוסט, 2021

הצהרת המנהל המיוחד

אני אפי סנדרוב, מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח הרבעוני של קרן מקפת מרכז לפנסיה ותגמולים אגודה שיתופית בע"מ (בניהול מיוחד) (להלן: "קרן הפנסיה") ליום 30 ביוני, 2021 (להלן: "הדוח").
2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים הרבעוניים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי ואת תוצאות הפעילות של קרן הפנסיה וכן את השינויים בזכויות העמיתים והתנועה בקרן הפנסיה למועדים ולתקופות המכוסים בדוח.
4. אני ואחרים בקרן הפנסיה המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי ולבקרה הפנימית על דיווח כספי של קרן הפנסיה; וכן:
 - (א) קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לקרן הפנסיה, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בקרן הפנסיה, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
 - (ב) קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי, או פיקחנו על קביעת בקרה פנימית על דיווח כספי, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות הממונה על רשות ההון;
 - (ג) הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של קרן הפנסיה והצגנו את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן-
 - (ד) גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי שאירע ברבעון זה שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי הנוגע לקרן הפנסיה; וכן-
5. אני ואחרים בקרן הפנסיה המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לוועדת המנהלה ולוועדת הביקורת, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי הנוגע לקרן הפנסיה:
 - (א) את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתה של קרן הפנסיה לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי הנוגע לקרן הפנסיה; וכן-
 - (ב) כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי הנוגע לקרן הפנסיה.

אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

אפי סנדרוב, המנהל המיוחד

30 באוגוסט, 2021

הצהרת מנהל הכספים

אני אלי לוי, מצהיר כי:

1. סקרת: את הדוח הרבעוני של קרן מקפת מרכז לפנסיה ותגמולים אגודה שיתופית בע"מ (בניהול מיוחד) (להלן: "קרן הפנסיה") ליום 30 ביוני, 2021 (להלן: "הדוח").
2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים הרבעוניים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי ואת תוצאות הפעילות של קרן הפנסיה וכן את השינויים בזכויות העמיתים והתנועה בקרן הפנסיה למועדים ולתקופות המכוסים בדוח.
4. אני ואחרים בקרן הפנסיה המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי ולבקרה הפנימית על דיווח כספי של קרן הפנסיה; וכן:
 - (א) קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לקרן הפנסיה, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בקרן הפנסיה, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
 - (ב) קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי, או פיקחנו על קביעת בקרה פנימית על דיווח כספי, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות הממונה על רשות ההון;
 - (ג) הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של קרן הפנסיה והצגנו את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן-
 - (ד) גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי שאירע ברבעון זה שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי הנוגע לקרן הפנסיה; וכן-
5. אני ואחרים בקרן הפנסיה המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לוועדת המנהלה ולוועדת הביקורת, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי הנוגע לקרן הפנסיה:
 - (א) את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתה של קרן הפנסיה לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי הנוגע לקרן הפנסיה; וכן-
 - (ב) כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי הנוגע לקרן הפנסיה.

אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

אלי לוי, מנהל הכספים

30 באוגוסט, 2021

קרן מקפת מרכז לפנסיה ותגמולים אגודה שיתופית בע"מ
(בניהול מיוחד)
קרן פנסיה לעמיתים ותיקים

דוחות כספיים ביניים ליום 30 ביוני, 2021
בלתי מבוקרים

תוכן העניינים

מאזנים	5
דוחות הכנסות והוצאות	7
דוחות תנועה בקרן הפנסיה	8
ביאור 1: - כללי	9
ביאור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית	9
ביאור 3: - פרטים על מדד המחירים לצרכן ושער החליפין של הדולר	9
ביאור 4: - ההתחייבויות הפנסיוניות	10
ביאור 5: - התחייבויות תלויות ותביעות	11
ביאור 6: - הוצאות הנהלה וכלליות	14
ביאור 7: - תיקון גיל הפרישה	15
ביאור 8: - אירועים במהלך תקופת המאזן	18

דוח סקירה של רואה החשבון המבקר לעמיתים של קרן מקפת מרכז לפנסיה ותגמולים אגודה שיתופית בע"מ (בניהול מיוחד)

מבוא

סקרנו את המידע הכספי המצורף של קרן מקפת מרכז לפנסיה ותגמולים אגודה שיתופית בע"מ -בניהול מיוחד (להלן - "הקרן"), הכולל את המאזן התמציתי ליום 30 ביוני, 2021 ואת הדוחות התמציתיים על ההכנסות וההוצאות והתנועה בקרן הפנסיה לתקופה של שישה ושלושה חודשים שהסתיימו באותו תאריך. ההנהלה אחראית לעריכה ולהצגה של מידע כספי לתקופות ביניים אלה, בהתאם לתקן חשבונאות 14 של המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות "דיווח כספי לתקופות ביניים", ובהתאם להנחיות הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון לגבי קרנות פנסיה ותיקות להן מונה מנהל מיוחד (להלן-"הנחיות הממונה") ובהתאם לתקנות מס הכנסה (כללים לאישור וניהול קופות גמל), התשכ"ד-1964 (להלן - "התקנות"). אחריותנו היא להביע מסקנה על מידע כספי לתקופות ביניים אלה בהתבסס על סקירתנו.

היקף הסקירה

ערכנו את סקירתנו בהתאם לתקן סקירה (ישראל) 2410 של לשכת רואי חשבון בישראל "סקירה של מידע כספי לתקופות ביניים הנערכת על ידי רואה החשבון המבקר של הישות". סקירה של מידע כספי לתקופות ביניים מורכבת מבירורים, בעיקר עם אנשים האחראים לעניינים הכספיים והחשבונאיים, ומיישום נהלי סקירה אנליטיים ואחרים. סקירה הינה מצומצמת בהיקפה במידה ניכרת מאשר ביקורת הנערכת בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל ולפיכך אינה מאפשרת לנו להשיג ביטחון שניודע לכל העניינים המשמעותיים שהיו יכולים להיות מזוהים בביקורת. בהתאם לכך, אין אנו מחוויים חוות דעת של ביקורת.

מסקנה

בהתבסס על סקירתנו, לא בא לתשומת ליבנו דבר הגורם לנו לסבור שהמידע הכספי הנ"ל אינו ערוך, מכל הבחינות המהותיות, בהתאם לתקן חשבונאות 14 של המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות. בנוסף לאמור בפסקה הקודמת, בהתבסס על סקירתנו, לא בא לתשומת ליבנו דבר הגורם לנו לסבור שהמידע הכספי הנ"ל אינו ממלא, מכל הבחינות המהותיות, אחר הוראות רשות שוק ההון ביטוח וחסכון.

מבלי לסייג את מסקנתנו הנ"ל אנו מפנים את תשומת הלב לנושאים כדלקמן:

- א. לאמור בביאור 4 לדוחות כספיים ביניים אלו ולביאורים א' ו-13 לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר, 2020 בדבר התחייבויות פנסיוניות וגרעון אקטוארי ולדוח האקטואר המצורף. גרעון קרן לפני הסיוע הממשלתי מסתכם ליום המאזן בכ-34,930 מיליוני ש"ח (ליום 31 בדצמבר, 2020 בכ-37,378 מיליוני ש"ח). אומדן הסיוע הממשלתי ליום 30 ביוני, 2021 מכסה את מלוא סכום הגרעון.
- ב. לאמור בביאור 5 לדוחות כספיים אלו בקשר להתפתחות תביעות ותלויות מביאור 18 לדוחות הכספיים השנתיים המבוקרים של הקרן ליום 31 בדצמבר, 2020 ועדכונים חדשים.
- ג. הפחתת זכויות עמיתי הקרן בגין אי העלאת גיל הפרישה לנשים כמפורט בביאור 13 (א-4א) בדוחות הכספיים השנתיים המבוקרים של הקרן ליום 31 בדצמבר, 2020 ובביאור 7 לדוחות כספיים ביניים אלה.

זיו האפט
זיו האפט
רואי חשבון

תל-אביב,
30 באוגוסט, 2021

קרן מקפת מרכז לפנסיה ותגמולים אגודה שיתופית בע"מ (בניהול מיוחד)
קרן פנסיה לעמיתים ותיקים

מאזנים

ליום 31 בדצמבר 2020	ליום 30 ביוני		
	2020	2021	
מבוקר	בלתי מבוקר		
	אלפי ש"ח		
נכסים			
רכוש שוטף			
1,882,867	1,531,019	1,922,858	מזומנים ושווי מזומנים
84,915	135,757	89,131	חייבים ויתרות חובה
1,967,782	1,666,776	2,011,989	
השקעות			
אגרות חוב מיועדות שהונפקו לקרן:			
11,849,643	11,762,561	12,436,964	עלות מתואמת
6,265,360	6,298,378	6,698,159	סבסוד ממשלתי
18,115,003	18,060,939	19,135,123	
4,814,815	4,598,695	5,231,917	ניירות ערך שאינם סחירים
17,702,184	17,224,754	18,342,089	ניירות ערך סחירים
3,641,153	3,499,860	3,769,335	פיקדונות והלוואות
26,580	26,467	26,642	מקרקעין
44,299,735	43,410,715	46,505,106	סך כל ההשקעות
12,200	12,674	11,678	רכוש אחר
919,000	915,000	899,000	סיוע ממשלתי עתידי בגין אי-העלאת גיל הפרישה לנשים
47,198,717	46,005,165	49,427,773	סך כל הנכסים
בניכוי - התחייבויות אחרות			
2,641	1,853	1,650	מעסיקים
211,277	208,895	216,995	התחייבויות שוטפות אחרות
327,225	144,578	384,526	חוזים עתידיים ובטחונות
21,537	19,873	21,764	התחייבויות בשל סיום יחסי עובד-מעביד
562,680	375,199	624,935	סך כל ההתחייבויות
46,636,037	45,629,966	48,802,838	סך כל הנכסים, נטו

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים ביניים.

קרן מקפת מרכז לפנסיה ותגמולים אגודה שיתופית בע"מ (בניהול מיוחד)
קרן פנסיה לעמיתים ותיקים

מאזנים

ליום 31 בדצמבר	ליום 30 ביוני		
2020	2020	2021	
מבוקר	בלתי מבוקר		
	אלפי ש"ח		
-	-	-	התחייבויות תלויות, תביעות והתקשרויות (ביאור 5)
76,830,000	76,151,000	76,135,000	סך כל ההתחייבויות הפנסיוניות
(3,928,000)	(3,530,000)	(3,769,000)	סבסוד ממשלתי באמצעות אג"ח מיועדות שהקרן צפויה להשקיע בעתיד
(18,758,963)	(18,914,034)	(17,989,162)	אומדן סיוע ממשלתי ישיר עתידי
(7,507,000)	(7,861,000)	(5,574,000)	סיוע ממשלתי בגין כרית ביטחון
46,636,037	45,845,966	48,802,838	סך כל ההתחייבויות הפנסיוניות בניכוי סבסוד ממשלתי וסיוע ממשלתי
			גרעון אקטוארי לפני אומדן סיוע ממשלתי עתידי
(33,568,000)	(33,568,000)	(37,378,000)	יתרת גרעון לתחילת תקופת הדוח
2,086,000	120,000	2,219,000	התפתחויות דמוגרפיות וכלכליות
(4,173,000)	(4,163,000)	287,000	השפעת השינוי בריביות ההיוון ובתשואת הקרן על הגרעון
(1,723,000)	(123,000)	(58,000)	שינויים אחרים בהנחות ובשיטות
(37,378,000)	(37,734,000)	(34,930,000)	יתרת גרעון לסוף תקופת הדוח
			סיוע ממשלתי
			סיוע ממשלתי עתידי לפני שינוי בריביות ההיוון:
5,922,000	6,011,000	6,583,000	סבסוד ממשלתי עתידי באמצעות אג"ח מיועדות שהונפקו לקרן
3,113,000	2,809,000	4,066,000	סבסוד ממשלתי עתידי באמצעות אג"ח מיועדות שהקרן צפויה להשקיע בהן בעתיד
17,906,000	18,043,000	18,138,000	אומדן סיוע ממשלתי ישיר עתידי
919,000	920,000	887,000	סיוע ממשלתי עתידי בגין אי-העלאת גיל הפרישה לנשים
7,507,000	7,861,000	5,574,000	סיוע ממשלתי בגין כרית ביטחון
2,011,000	1,874,000	(318,000)	השפעת השינוי בריביות ההיוון על הערכת הסיוע הממשלתי העתידי
37,378,000	37,518,000	34,930,000	
-	(216,000)	-	יתרת גרעון לסוף התקופה לאחר ניכוי סיוע ממשלתי
46,636,037	45,629,966	48,802,838	סך הכל ההתחייבויות הפנסיוניות בניכוי סבסוד וסיוע ממשלתי ויתרת גרעון

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים ביניים.

 יצחק סבן מנהל אגף דווח	 אלי לוי מנהל חטיבת הכספים	 אפי סנדרוב המנהל המיוחד	30 באוגוסט, 2021 תאריך אישור הדוחות הכספיים
--	---	--	---

קרן מקפת מרכז לפנסיה ותגמולים אגודה שיתופית בע"מ (בניהול מיוחד)
קרן פנסיה לעמיתים ותיקים

דוחות הכנסות והוצאות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לתקופה של שישה חודשים שהסתיימה ביום 30 ביוני		לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 30 ביוני		
	2020	2021	2020	2021	
מבוקר	בלתי מבוקר				
	אלפי ש"ח				
הכנסות (הפסדים)					
(2,187)	3,447	7,477	1,505	(7,359)	ממזומנים ושווי מזומנים
מהשקעות:					
710,825	(12,582)	1,699,105	1,083,320	1,086,323	מניירות ערך שאינם סחירים, נטו
648,881	(229,530)	979,658	1,496,581	455,083	מניירות ערך סחירים, נטו
(7,281)	(48,120)	105,937	44,746	22,023	מפיקדונות והלוואות
(197)	(768)	1,727	(489)	669	ממקרקעין
1,352,228	(291,000)	2,786,427	2,624,158	1,564,098	
1,305	829	720	411	272	הכנסות אחרות, נטו
1,351,346	(286,724)	2,794,624	2,626,074	1,557,011	סך כל ההכנסות (הפסדים)
הוצאות					
29,429	14,598	14,325	7,216	7,089	הוצאות הנהלה וכלליות (ראה ביאור 6)
(699)	(344)	(374)	(170)	(192)	בניכוי - השתתפות בהוצאות
28,730	14,254	13,951	7,046	6,897	סך כל ההוצאות, נטו
עודף הכנסות (הפסדים) נטו - עובר לדוחות תנועה בקרן הפנסיה					
1,322,616	(300,978)	2,780,673	2,619,028	1,550,114	

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים ביניים.

**קרן מקפת מרכז לפנסיה ותגמולים אגודה שיתופית בע"מ (בניהול מיוחד)
קרן פנסיה לעמיתים ותיקים**

דוחות תנועה בקרן הפנסיה

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לתקופה של שישה חודשים שהסתיימה ביום 30 ביוני		לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 30 ביוני		
	2020	2021	2020	2021	
מבוקר	בלתי מבוקר				
אלפי ש"ח					
46,890,451	46,890,451	46,636,037	43,448,334	47,732,826	סך נכסים, נטו לכיסוי התחייבויות פנסיוניות לתחילת התקופה
תוספות לנכסים					
דמי גמולים ממעסיקים ומעובדים עבור:					
463,592	235,738	221,648	117,380	112,026	פנסיות יסוד ומקיפה
1,322,616	(300,978)	2,780,673	2,619,028	1,550,114	עודף הכנסות (הוצאות), נטו - עובר מדוחות הכנסות והוצאות
תקבולים אחרים והעברות					
92,232	49,679	45,853	49,679	45,853	סיוע שנתקבל או נצבר בגין אי העלאת גיל הפרישה לנשים
320,829	-	367,290	-	-	מקדמות בגין סיוע ממשלתי
40,976	20,703	19,943	10,199	9,600	תקבולים בגין פרישה מוקדמת
66,300	34,395	22,459	19,003	13,256	תקבולים מקרנות פנסיה, בעיקר בגין פנסיות משותפות והיוון
(60,000)	(64,000)	(20,000)	(19,000)	(23,000)	שינוי בגין התחייבות לסיוע ממשלתי עתידי בגין אי העלאת גיל פרישה לנשים
2,246,545	(24,463)	3,437,866	2,796,289	1,707,849	סך הכל תוספות לנכסים, תקבולים ואחרים והעברות
תשלומים לגמלאים ולאחרים והעברות					
(2,393,595)	(1,187,914)	(1,216,825)	(591,747)	(611,299)	לגמלאים, נכים ושאיירים, נטו
(46,499)	(18,724)	(22,279)	(7,970)	(11,437)	החזרים לעמיתים שפרשו, נטו
(89)	(69)	(470)	(46)	(207)	החזרים למעסיקים ולאחרים
(60,776)	(29,315)	(31,491)	(14,894)	(14,894)	העברות לקרנות פנסיה, בעיקר בגין פנסיות משותפות והיוון
(2,500,959)	(1,236,022)	(1,271,065)	(614,657)	(637,837)	סך הכל תשלומים לגמלאים ולאחרים והעברות
(254,414)	(1,260,485)	2,166,801	2,181,632	1,070,012	תוספות (קישון) לנכסים, נטו
46,636,037	45,629,966	48,802,838	45,629,966	48,802,838	סך נכסים, נטו לכיסוי התחייבויות פנסיוניות לסוף התקופה

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים ביניים.

ביאור 1: - כללי

דוחות כספיים אלה נערכו במתכונת מתומצתת ליום 30 ביוני, 2021 ולתקופה של שלושה ושישה חודשים שהסתיימו באותו תאריך (להלן- דוחות כספיים ביניים).

יש לעיין בדוחות אלה בהקשר לדוחות הכספיים השנתיים של הקרן ליום 31 בדצמבר, 2020 ולשנה שהסתיימה באותו תאריך ולביאורים אשר נלוו אליהם (להלן- הדוחות הכספיים השנתיים).

ביאור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית

הדוחות הכספיים ביניים נערכו על פי כללי החישוב והדיווח כמתחייב לצורך עריכת דוחות כספיים לתקופות ביניים בהתאם לתקן חשבונאות 14 של המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות, בהתאם להוראות הממונה על רשות ההון, ביטוח וחסכון שבמשרד האוצר ובהתאם לתקנות מס הכנסה (כללים לאישור וניהול קופות גמל) התשכ"ד-1964.

הדוחות הכספיים ערוכים לפי כללי החשבונאות ודרישות גילוי אשר נקבעו בהוראות הממונה ובתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים.

ביאור 3: - פרטים על מדד המחירים לצרכן ושער החליפין של הדולר

של ארה"ב ושיעורי השינוי שחלו בהם:

שער החליפין היציג	המדד הידוע	ליום
של דולר ארה"ב	בנקודות (*)	
3.260	226.5	30 ביוני, 2021
3.466	223.1	30 ביוני, 2020
3.215	223.3	31 בדצמבר, 2020
%	%	שיעורי השינוי בתקופה
1.40	1.43	יוני 2021 (6 חודשים)
0.29	(0.71)	יוני 2020 (6 חודשים)
(2.22)	1.30	יוני 2021 (3 חודשים)
(2.78)	(0.22)	יוני 2020 (3 חודשים)
(6.97)	(0.60)	31 בדצמבר, 2020 (שנתי)

(* המדד לפי בסיס ממוצע 1993 = 100)

ביאור 4: - ההתחייבויות הפנסיוניות

א. הערכת ההתחייבות האקטוארית

ההתחייבויות הפנסיוניות חושבו על בסיס הערכה שבוצעה על ידי האקטואר אלון גבריאלי לדוח האקטוארי ליום 31 בדצמבר, 2020. את ההתאמות ליום 30 ביוני, 2021 גם כן, ביצע האקטואר אלון גבריאלי.

ההתחייבויות הפנסיוניות מחושבות לפי ריבית היוון על פי טבלת ריביות משתנה לאורך השנים בהתאם לתשואת אג"ח ממשלתיות שנבחרו כמדגם מייצג, אשר משקפות תשואות חסרות סיכון הצפויות לאורך התקופה להלן:

1. הערכת ההתחייבויות הפנסיוניות והכנסות מדמי גמולים עתידיים חושבו על בסיס התזרימים אשר שימשו לחישוב ההתחייבויות האקטואריות של המאזן השנתי האחרון של הקרן ליום 31 בדצמבר, 2020. לצורך התאמת הנתונים לתום התקופה המדווחת בוצעו התאמה ומידוד של התזרימים הנ"ל ליום 30 ביוני, 2021.
2. מאחר שהחישוב מתבסס על תזרים סך כל ההתחייבויות, לא ניתן לפרט את המרכיבים השונים של ההתחייבויות ולא ניתן להפריד בין התחייבויות צבורות לבין התחייבויות שעתידות להצטבר, לפיכך הוצגו סך כל ההתחייבויות בסכום אחד לאחר ניכוי דמי גמולים עתידיים.
3. השינוי בגרעון בתקופה נובע בעיקר מהשפעות התשואה והשינוי בווקטור הריביות על הנכסים ועל ההתחייבויות הפנסיוניות.

ב. כיסוי גרעון הקרן

אלמלא הסיוע הממשלתי שהקרן צפויה לקבל לפי הוראות החוק, היה לה גרעון אקטוארי שגובהו נאמד בסך 34,930 מיליוני ש"ח (ליום 31 בדצמבר, 2020 סך כ- 37,378 מיליוני ש"ח). מרבית השינוי בגרעון זה נובע מהשינוי בווקטור הריביות ומהתשואה שהושגה בפועל מהשקעות הקרן לעומת התשואה החזויה.

ג. אופן הקצאת הסיוע

במאזן האקטוארי הוקצה הסיוע כך ששיעור הגרעון ביחס להתחייבויות הפנסיוניות ברוטו הוא זהה בכל אחת מהקרנות שבהסדר. שיטת חלוקה זו היא בתיאום ואישור הממונה על רשות ההון, ביטוח וחסכון.

ד. כרית ביטחון לקרנות

כאמור בביאור 13 לדוחות הכספיים השנתיים, קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר זכאיות לכרית ביטחון, אשר מעמידה להן המדינה, ואשר נועדה להגן על עמיתי וגמלאי הקרנות מפני תנודתיות בתשואות חסרות סיכון. אופן חלוקת הסכומים מכרית הביטחון לכל אחת מהקרנות הוותיקות שבהסדר, נעשית כך ששיעור הגרעון ביחס להתחייבויות הפנסיוניות ברוטו, הוא זהה בכל אחת מהקרנות שבהסדר. שיטת חלוקה זו הינה בתיאום ובאישור הממונה על רשות ההון, ביטוח וחסכון כאמור במכתבו למנהל המיוחד מיום 27 באוגוסט 2013. הוספת כרית הביטחון תהיה עד לאיפוס הגרעון ולא תיצור עודף.

- ❖ נכון ליום המאזן, השווי ההוגן של תקרת כרית הביטחון לכל קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר המחושב על פי שוויה העתידי במועד אזילת ההון מהוון בווקטור הריבית הוא כ- 48,276 מיליוני ש"ח.
- ❖ חישוב רכיב "העבר" נכון ליום המאזן בגין כרית הביטחון, עומד על סך של כ- 56,962 מיליוני ש"ח (כ- 11,131 מיליוני ש"ח לקרן).
- ❖ סך הפיצוי המחושב מתוך כרית הביטחון לכל קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר, הגיע ביום 30 ביוני, 2021 – לסך של כ- 32,678 מיליוני ש"ח (כ- 5,574 מיליוני ש"ח לקרן).

ביאור 5: - התחייבויות תלויות ותביעות

בתקופת הדוח חלו עדכונים בחלק מההליכים המשפטיים שנזכרו בביאור מס' 18 לדוחות הכספיים השנתיים, כמפורט להלן:

א. תביעת יהושע לדור נ' עמיתים קרנות הפנסיה הוותיקות – בקשה להכיר בתביעה כייצוגית (ביאור 18 ז)

ביום 12.4.2021 ניתנה החלטתו של בית הדין האזורי לעבודה אשר דחתה את הבקשה לאשר את התביעה כייצוגית על יסוד הנימוק כי אין דינם של עובדי הרשויות המקומיות כדינם של עובדי המדינה בהם דן בג"צ בפרשת קוריזקי. המבקש חויב בהוצאות בסך של 10,000 ₪. ביום 10.5.2021 הוגש ערעור לבית הדין הארצי לעבודה בעניין לדור. ביום 20.10.2020 ניתן פסק דין בתביעה פרטנית אחרת – שלום חראזי נ' מבטחים – במסגרתו בית הדין קבע כי גם לפי הלכת קוריזקי, יש לעשות מאמץ לשלב בין הסכם הרציפות לבין התקנון האחד וכי בהתאם להלכה של בית הדין הארצי בהמשך לפס"ד קוריזקי (פסק הדין הארצי בעניין הסגל האקדמי הבכיר), אין מקום להרחיב את פסיקת קוריזקי לאוכלוסיות נוספות מעבר לעובדי מדינה וכי להרחבה שכזו יש משמעות תקציבית שפוגעת בשוויון בין העמיתים. ביום 18.11.2020 הוגש ערעור לבית הדין הארצי כנגד פסק הדין בעניין שלום חראזי נ' מבטחים וביום 15.12.2020 ביקשה ההסתדרות הכללית להצטרף כצד להליך, במקביל, הורה בית הדין הארצי על קבלת עמדת רשות שוק ההון ומרכז השלטון המקומי כגורמים מסייעים בערעור, נוכח השלכות הרחב האפשריות בתיק. ביום 13.7.2021 התקיים דיון בערעור וכעת ממתניים לפסק דין של בית הדין הארצי.

ב. בקשת שלמה הלוי ואברהם חביב לאישור תובענה כנגד מבטחים כתובענה ייצוגית (ביאור 18 ז)

בקשת רשות ערעור שהוגשה על-ידי המבקשים כנגד החלטת הפיצול, לפיה יידונו תחילה טענות הסף של מבטחים נדונה בבית הדין הארצי ביום 22.3.2021 ובהחלטה מיום 5.4.2021 נקבע, כי יש הצדקה לדון בנפרד ובשלב ראשון בטענת מבנה הקרן וחוסר התועלת בתביעה הייצוגית, נוכח העובדה שאין למבטחים נכסים משל עצמה ולמעשה העמיתים יצטרכו לממן לעצמם פיצוי על הנזק הנטען. מועד לדיון בסוגיית מבנה הקרן נדחה ליום 6.1.22.

ג. ת"צ 22577-09-18 צדק פיננסי וד"ר הראל פרימק נ' מבטחים (ביאור 18 ח)

ביום 12.4.2021, בהמלצת בית הדין הארצי, הוסכם על ביטול פסק הדין של האזורי והחזרת העניין לדיון בפניו. בית הדין הארצי ציין, כי מטעמים דיוניים ומבלי להביע עמדה לגוף העניין, אין לקבל את טענת מבטחים לסילוק הבקשה על הסף, ויש לקיים דיון בבקשה. בהתאם, בוטל פסק הדין האזורי וההוצאות הוחזרו למבקשים. דיון בבקשה לאישור התובענה כייצוגית באזורי קבוע ליום 19.5.2022.

ד. בקשת מרים לב לאישור תובענה כנגד מבטחים כתובענה ייצוגית (ביאור 18 ט)

מאחר שהתובעת לא הודיעה דבר בענין תביעתה האישית הורה בית הדין על מחיקת התביעה ובזה הסתיים הטיפול בה.

ה. פרופ נתן פלדור ופרופ' יחזקאל גילדור נ' שר האוצר (ביאור 18 י)

ביום 1.2.2021 הגישה המדינה הודעה מעדכנת נוספת ולפיה נוכחה המשבר הפוליטי לא ניתן להמשיך בקידום פתרון לסוגיית גיל הפרישה לנשים. המדינה ביקשה למסור הודעה מעדכנת לאחר הבחירות וכינון ממשלה. ביום 30.5.2021 הגישה המדינה הודעה מעדכנת לפיה יישום ההחלטה בדבר הפחתת הקצבאות לגמלאים נדחה עד לחודש ינואר 2022 והמדינה ביקשה למסור הודעה מעדכנת לאחר הבחירות וכינון ממשלה. נקבע כי על המדינה להגיש הודעה מעדכנת עד ליום 1.9.2021.

ביאור 5: - התחייבויות תלויות ותביעות (המשך)

- ו. בג"צ 4435/20 אורית ויזל ואח' נ' נתיב קרן פנסיה ואח' (ביאור 18 יב)
הדיון בתיק נדחה ליום 29.11.2021.
- ז. סע"ש 32168-10-19 תמר אורנשטיין נ' מבטחים (ביאור 18 יד)
לאחר הגשת סיכומים, על פי החלטת בית הדין מתאריך 1.4.2021, הצדדים הגישו השלמת מסמכים (התובעת - תלושי שכר) ותחשיבים (הקרן) - תחשיב נוסף של נתוני ההשתתפות בקצבת התובעת), לשם הבהרת העובדות טרם מתן פסק דין. כעת ממתנים לפסק דין. תביעה בעילה דומה הוגשה ע"י אליהו אביטל נ' מבטחים.
- ח. ד"ר נאום מילמן נ' מבטחים (ביאור 18 טו)
בית הדין אישר את צירופה של ההסתדרות להליך הערעור במעמד של "גורם מסייע". בתאריך 6.4.2021 התקיים דיון בהליך בפני בית הדין לעבודה. אנו ממתנים לפסק דין.
- ט. אמיר שגב ואח' נ' מבטחים (ביאור 18 טז)
ביום 12.4.2021 הוגשה בקשה לסילוק על הסף של ההליך הייצוגי מטעמים של סמכות עניינית, מאחר שמדובר לטעמנו בסוגיה שנמצאת בסמכות בית הדין לעבודה, המבקשים הגיבו עליה ביום 21.4.2021.
ביום 27.5.2021 התקיים דיון קדם משפט בבקשה הייצוגית. הובהר כי קיימים קשים מהותיים בבסיס הבקשה וכי היא אינה רלבנטית למרבית המבקשים. נקבעה לתזכורת פנימית ליום 12.9.2021, כאשר עד ליום זה על הצדדים לעדכן את בית המשפט בדבר התקדמות ההליכים בתובענה שהגיש המבקש כנגד רשות המיסים וכן כיצד המבקשים מבקשים להתקדם עם תביעתם ובקשתם.
- י. תביעת ששון עטרי ואברהם גרינפלד נ' עמיתים – כל 8 הקרנות- בקשה להכיר בתובענה כייצוגית (18 יז)
דיון מוקדם בהליך קבוע ליום 4.11.2021.
דיון הוכחות בהליך קבוע ליום 31.3.2022.
- יא. רבע כחול נדל"ן נ' קג"מ מבטחים מקפת והדסה
בשנת 2012 חתמו הקרנות מבטחים, מקפת, קג"מ והדסה על הסכם למתן הלוואה לרבע כחול נדל"ן בע"מ בסך של 165 מיליון ₪, כאשר דובר על מתן הלוואה בשני שלבים.
בשלב הראשון העבירו הקרנות הלוואה על-סך של 125 מיליון ש"ח לרבע כחול נדל"ן וזאת לצורך מימון בנייתה של קומת מסחר נוספת בקניון הדר, שמחציתו ברבע כחול נדל"ן.
לטענת רבע כחול נדל"ן, הקרנות התחייבו שלאחר שיורחב הקניון ותושלם בניית הקומה הנוספת, הן יעמידו הלוואה נוספת בסך של 40 מיליון ₪ (שעודכן בהמשך לסך של 70 מיליון ₪), באופן שהיקף הלוואה יותאם לשווי הבטוחות, שהועמדו על ידי התובעת להבטחת הלוואה.
לטענת רבע כחול נדל"ן, הקרנות סירבו להעמיד את החלק השני של הלוואה (בסך של 70 מיליון ₪) ובאיומים, כך לטענת התובעת, אילצו אותה לחתום על מסמך לפיו היא לא תיטול את החלק השני של הלוואה בסך 70 מיליון ₪.
לטענת רבע כחול נדל"ן, לאור הנסיבות הנ"ל, היה עליה לבצע פירעון מוקדם של הלוואה האמורה והיא פנתה לקרנות בשנים 2015 ו-2018 בבקשה לפירעון מוקדם ושחרור הבטוחות, אולם הקרנות סירבו לבקשה. בשנת 2019 ביצעה רבע כחול נדל"ן פירעון מוקדם של הלוואה, שילמה קנס בסך של 14 מיליון ₪ בגין פירעון זה (וכן סכומים נוספים) וזאת לטענתה תחת מחאה וכדי לשחרר את השעבודים.
רבע כחול נדל"ן תובעת את הסכומים ששילמו תחת מחאה לצורך ביצוע הפירעון המוקדם של הלוואה וכן את הנזקים שנגרמו לה, לטענתה, עקב הסירוב להעניק לה את החלק השני של הלוואה (70 מיליון ₪). סכום התביעה: 49,693,138 ₪.
ביום 13.6.2021 הגישו הנתבעות כתב הגנה וביום 20.7.2021 הגישה התובעת כתב תשובה.

ביאור 5: - התחייבויות תלויות ותביעות (המשך)

יב. בג"צ 2317/20 הארגון הארצי של גמלאי התעשייה האווירית נ' המנהל המיוחד, מבטחים ואח' (ביאור 18ג)

ביום 24.5.2021 התקיים דיון בעתירה בבית המשפט העליון ולאור הודעת המדינה לפיה הסוגיה שמתעוררת בעתירה אינה רלוונטית בתקופה זו (לאחר שהממונה דחה את הפחתת הקצבאות בגין אי-העלאת גיל הפרישה לנשים לקצבאות חודש ינואר 2022), ניתן פסק דין ובו נמחקה העתירה ללא צו להוצאות.

יג. ק"ג 25412-02-21 אליהו אביטל נ' מבטחים, קג"מ ומדינת ישראל

1. בחודש פברואר 2021 הגיש מר אביטל אשר בוטח במבטחים ובקג"מ ולאחר מכן במדינה ופרש לקצבה מהמדינה, תביעה נגד הקרנות והמדינה. חלק מתביעתו דומה לזו של גב' תמר אורנשטיין.

2. חישוב הקצבה של מר אביטל והשתתפות הקרנות, לשיטתו, בהשלמת שיעור הקצבה המשולם על ידי המדינה (בה השכר גבוה יותר) ל-70%, הביא לכך שמבטחים (בה השכר הקובע קטן מהשכר הקובע בקג"מ) אינה משתתפת בקצבה (אינה תורמת) והשתתפותה של קג"מ היא בהשלמה ל-70%.

3. לטענת מר אביטל הוא זכאי לקבל קצבה בשיעור של 70% מהשכר הגבוה (על בסיס משכורת מלאה ובהתעלם מחלקיות משרתו בגורם המשלם – המדינה). לשיטתו, על הקרנות להעביר למדינה את מלוא שיעורי הקצבה המחושבים לפי תקנוניהן. המדינה היא שאמורה להפחית את סכום הקצבה שישולם לו כך שלא יעלה על 70% מהשכר הקובע למשרה מלאה במדינה.

4. הקרנות הגישו כתב הגנה ובו טענו שתיים:

4.1. חישוב שיעור הקצבה בהתאם לסעיף 8(א) להסכם הרציפות (אשר תואם גם את החישוב בקרנות לפי התקנון האחד), הוא בהתאם למכפלת שיעור הפנסיה השנתי הממוצע כהגדרתו בסעיף 8(א) בשנות החברות בפועל בקרן. "השיעור השנתי הממוצע" הוא השיעור המתקבל מחלוקת אחוז הפנסיה אותו זכאי היה העובד לקבל לו נמשכה חברותו בקרן ברציפות מיום כניסתו לראשונה לשירות המדינה או לקרן, לפי המועד המוקדם יותר, במספר השנים ממועד הכניסה לראשונה ועד הגיע החבר לגיל הפרישה.

לפיכך, שיעור השתתפותן המרבי של הקרנות, לפני הפעלת סעיף 9 להסכם הרציפות, מחושב לפי מכפלת שנות החברות בקרנות בשיעור השנתי הממוצע, קטן מ-2% לשנת חברות בקרן, קטן משיעור הקצבה הנטען על ידי התובע, לפי 2% לשנה.

4.2. בעידן התקנון האחד יש לפרש את הוראת סעיף 9 להסכם הרציפות באופן המתיישב עם הוראות התקנון האחד, אשר מהווה חלק מהסכם הרציפות. לפיכך, יש לקבוע וכך נוהגות הקרנות, כי יש לבצע הפחתה של שיעור הקצבה המצרפי לכדי 70% מהשכר הקטן יותר (בקרן או במדינה) – בהשלמה לשיעור הקצבה המשולם על ידי הגוף בו השכר הקובע גבוה יותר, ל-70% - שיעור הקצבה המרבי לפי התקנון האחד.

5. המדינה הגישה כתב הגנה ולשיטתה, על הקרנות להעביר אליה את מלוא שיעור הקצבה שנצבר אצלו וככל שסכום הקצבה המצרפי יחרוג מעל 70% מהשכר הקובע הגבוה (במדינה) תפחית המדינה את סכום הקצבה לכדי 70% ממנו. המדינה לא נקטה עמדה בהתייחס לשיעור הקצבה בקרנות, המחושב לפי סעיף 8(א) להסכם הרציפות.

ביאור 6: - הוצאות הנהלה וכלליות

במסגרת הניהול המשותף של קרנות הפנסיה שבהסדר משולמות חלק מההוצאות במרוכז עבור כל הקרנות. נערכת התחשבות בין הקרנות ונזקפות הוצאות על פי מודל שאושר.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לתקופה של שישה חודשים שהסתיימה ביום 30 ביוני		לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 30 ביוני		<u>להן ההרכב:</u>
	2020	2021	2020	2021	
מבוקר	בלתי מבוקר				
	אלפי ש"ח				
11,535	6,263	6,888	2,261	3,402	שכר ונלוות
2,753	1,089	227	1,357	(76)	עדכון התחייבות לעובדים
6,922	3,372	3,281	1,743	1,710	החזקת משרד ותפעוליות שונות
5,896	2,730	2,715	1,279	1,442	מחשוב, נטו
2,323	1,144	1,214	576	611	פחת רכוש אחר
29,429	14,598	14,325	7,216	7,089	סה"כ

ביאור 7: - תיקון גיל הפרישה

ביום 7.1.2004 קיבלה הכנסת את חוק גיל פרישה, תשס"ד-2004 (להלן: "חוק גיל פרישה"), שבו נקבע כי גיל הפרישה לגברים יועלה בהדרגה עד לגיל 67 וגיל הפרישה לנשים יועלה בהדרגה עד לגיל 64. העלאת גיל הפרישה, כאמור, הייתה רכיב מרכזי בהסדר ההבראה של קרנות הפנסיה הוותיקות, שנחקק מספר חודשים קודם לכן.

בהתאם לסיכום הדברים מיום 5 בינואר 2004, בין שר האוצר דאז לבין יו"ר ההסתדרות הכללית דאז, תוקן סעיף 78ט(ב)(8) לחוק הפיקוח ונקבע כי ההפרש שבין התחייבויות הקרנות הוותיקות שבהסדר, אילו הועלה גיל הפרישה לנשים ל-67, לבין התחייבויות הקרנות הוותיקות שבהסדר כשגיל הפרישה לנשים הוא 64, ימומן כולו ע"י הגדלת הסיוע הממשלתי, מעבר לסך של 78.3 מיליארד ש"ח הנקוב בסעיף 78ד(א)(1) לחוק הפיקוח.

כמו כן, היות שחוק גיל פרישה קבע כי העלאת גיל הפרישה לנשים תיעשה בשני שלבים, כאשר בשלב הראשון תבוצע העלאה מדורגת לגיל 62, שלאחריה תהיה השהיה של שנתיים עד ליום 31.12.2011, ובשלב השני תבוצע העלאה מדורגת עד לגיל 64, נקבע בסיכום הדברים שגם העלות בגין ההשהיה בת השנתיים, כאמור, תתווסף לסיוע הממשלתי הקיים וזאת בהתקיים תנאים מסוימים.

ביום 29.12.2010 וכן ביום 19.9.2016 נקבעו בידי הממונה על שוק ההון, על דעת הממונה על התקציבים במשרד האוצר, כללים לעניין חישוב והעברת הסיוע הממשלתי הנוסף בשל אי העלאת גיל הפרישה לנשים לגיל 67 והשהיית ההעלאה של גיל הפרישה למשך שנתיים, כאמור. כספים בגין הסיוע הנוסף האמור מועברים לקרנות החל משנת 2011.

בדצמבר 2011 נחקק תיקון מספר 3 לחוק גיל פרישה, ובו נקבע כי ההשהיה בת השנתיים בהעלאת גיל הפרישה לנשים ל-64 תוארך ב-5 שנים נוספות, קרי עד לסוף שנת 2016. כצעד משלים, תיקן בינואר 2012 הממונה על רשות שוק ההון, באישור ועדת העבודה והרווחה של הכנסת, את נספח א' לתקנון האחיד (תיקון מספר 9 לתקנון).

בדצמבר 2016 נחקק תיקון מספר 5 לחוק גיל פרישה, ובו נקבע כי ההשהיה בהעלאת גיל הפרישה ל-64 תוארך ב-8 חודשים נוספים, קרי עד לסוף חודש יולי 2017. כצעד משלים, תיקן בינואר 2017, הממונה על שוק ההון, באישור ועדת העבודה והרווחה של הכנסת את נספח א' לתקנון האחיד (תיקון מספר 10 לתקנון).

משמעותה של השהיה זו של שמונה חודשים (תיקון מספר 10 לתקנון האחיד) היא גידול בהיקף ההתחייבויות של הקרנות הוותיקות שבהסדר בסך כולל של כ-165 מיליוני ש"ח. גידול זה מתווסף לגידול בהתחייבויות שנוצר עקב ההשהיה לתקופה של 5 שנים (תיקון מספר 9 לתקנון האחיד), שעמד על כ-2.0 מיליארד ש"ח כולל ריבית והצמדה.

עלייה זו בהיקף ההתחייבויות של הקרנות הוותיקות שבהסדר, כתוצאה מתיקונים מס' 9 ו-10 לתקנון האחיד, אינה ממומנת על ידי סיוע ממשלתי נוסף או על ידי הפעלתו של מנגנון האיזון האקטוארי הקבוע בתקנון הקרן (נכון לעת הזו ובשל הוראות התקנון לעניין זה) ולכן מביאה לגידול בגירעון הקרנות הוותיקות שבהסדר לפני סיוע ממשלתי.

משמעות קביעת גיל הפרישה לנשים על 62 באופן פרמננטי, הינו גידול נוסף בהתחייבויות הקרנות בהיקף של כ-2.8 מיליארד ש"ח.

יצוין כי בהתאם לקבוע בסעיף 64 לתקנון האחיד, גידול בהתחייבויות הנובע מתיקון התקנון או שינוי בהוראות הדין העולה על 0.65% מסך ההתחייבויות, יכול ויביא להפעלת מנגנון האיזון האקטוארי, בכפוף לאישור הממונה על שוק ההון.

ביום 10.1.2017 פנו הקרנות במכתב לממונה על שוק ההון ולממונה על התקציבים בבקשה להידרש לצעדים שיבטיחו את מניעת הגידול בהתחייבויות הקרנות הוותיקות שבהסדר ואת הסכנה כי זכויותיהם של העמיתים יופחתו וזאת באמצעות העברת סיוע נוסף לקרנות, אשר יכסה על הגידול בהיקף ההתחייבויות.

ביום 20.3.2017 החליטה ועדת הכספים של הכנסת שגיל הפרישה לנשים לא יעלה אלא רק לאחר הגשת ההמלצות ע"י שר האוצר בנושא וקיום דיון בוועדה שתכריע בעניין. כמו כן הוחלט כי ככל שלא יוגשו המלצות, ברירת המחדל תהיה השארת גיל הפרישה על 62. בעקבות החלטה זו פנו הקרנות הוותיקות שבהסדר, ביום 26.3.2017, במכתב נוסף לממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון ולממונה על התקציבים ובו התריעו כי נוכח החלטת הוועדה הנ"ל דורשות הקרנות פיצוי בגין המשך השהיית העלאת גיל הפרישה לנשים, אחרת לא יהיה מנוס מלהפחית את זכויות העמיתים בסכום של כ-5.0 מיליארד ש"ח.

ביאור 7: - תיקון גיל הפרישה (המשך)

ביום 30.4.2017 הודיע שר האוצר ליושב ראש ועדת הכספים כי לאחר שבחן את המלצות הוועדה לבחינת גיל פרישה לנשים, ולאור ההשלכות הציבוריות הנרחבות שיש לכך, הרי שבטרם יקבל החלטה בעניין, הוא מבקש לקיים דיון בוועדת הכספים בעניין; לאחר שיקבל שר האוצר את כל המידע והעמדות הציבוריות שיוצגו בפני ועדת הכספים, הוא יקבל את החלטתו בעניין.

בעקבות דיוני המשך שהתקיימו בוועדת הכספים, תוקן ביום 24.7.2017 חוק גיל פרישה באופן שהופך את ברירת המחדל במנגנון הקבוע בסעיף 9 לחוק גיל הפרישה ולמעשה קובע כי גיל הפרישה לנשים יוותר 62, אלא אם כן יוחלט אחרת. התיקון קבע כי החלטה כאמור תתקבל ע"י ועדת הכספים עד ליום 15.2.2018.

משמעותו המעשית של תיקון החוק האמור, בו נקבע כי ברירת המחדל תהיה אי העלאת גיל פרישה לנשים, היא כי על הקרנות הוותיקות שבהסדר לפעול בהתאם להנחת עבודה לפיה גיל הפרישה לנשים לא יועלה. מאזני הקרנות חושבו בהתבסס על הנחה זו ובהתאם, הגידול בהיקף ההתחייבויות עמד על כ-2.8 מיליארד נוספים. ככל שלא ינתן לקרנות סיוע כספי נוסף בשל אי העלאת גיל הפרישה, גידול ההתחייבויות בשל כך יחייב איזון אקטוארי והפחתת זכויות לעמיתי הקרנות, שאם לא כן ייווצר בהכרח סבסוד בין דורי נוסף בקרנות ההסדר.

בעקבות תיקון החקיקה, בוצעו פניות נוספות מטעם הקרנות לגורמים הרלוונטיים במשרד האוצר וברשות שוק ההון.

ביום 5.3.2018 התקיים דיון בוועדת הכספים של הכנסת בנושא אי העלאת גיל הפרישה לנשים וההשלכות, בין היתר, על מצב קרנות הפנסיה הוותיקות. ברקע הדיון, הוגשה הצעת חוק גיל פרישה (תיקון העלאת גיל הפרישה לנשים וקביעת צעדים תומכים לנשים בגילאי העבודה), התשע"ח-2018, בשם כלל חברי ועדת הכספים וחברי כנסת נוספים, אולם בחודש פברואר 2018 לא ניתן אישור ועדת השרים לענייני חקיקה לקידומה בנתיבי החקיקה.

הצעת החוק הפרטית האמורה כללה תכנית להעלאה מדורגת של גיל הפרישה לנשים מגיל 62 עד לגיל 64 וזאת על-פני כעשר שנים, בצד צעדים תומכים לנשים בגילאי העבודה שעובדות במקצועות שוחקים.

בדיון שהתקיים בוועדת הכספים ביום 5.3.2018, הוצגה עמדת הקרנות באופן הבא:

1. האיזון האקטוארי של הקרנות מאז שנת 2003 מבוסס על גיל פרישה 67 לכלל העמיתים, ובכל מקרה שבו בוצעו חריגות מגיל זה, ניתן סיוע ממשלתי כדי לפצות את הקרנות על הגירעון האקטוארי הנובע מאותן חריגות, כאשר מתן הסיוע הממשלתי עוגן בהסכם בין הממשלה לבין ההסתדרות, בחקיקה ראשית ובכללים של הממונה על שוק ההון.

2. העלות של אי-העלאת גיל הפרישה לנשים מאז שנת 2012 היא תוספת התחייבות לקרנות בשיעור של כ-200 מיליוני ש"ח לשנה, ובסה"כ תוספת התחייבויות לקרנות של כ-5 מיליארד ש"ח. לכן, ככל שלא ינתן סיוע ממשלתי מתאים לכיסוי התחייבויות אלו, כפי שנעשה עד עתה בנסיונות דומות, לא יהיה מנוס מביצוע איזון אקטוארי שיוביל להפחתת זכויות עמיתים, לשם התמודדות עם ההתחייבויות שנוצרו בשל אי-העלאת גיל הפרישה לנשים מאז שנת 2012.

במהלך חודש מרס 2018, וכחלק מחובת הנאמנות של הקרנות כלפי העמיתים, המנהל המיוחד של הקרנות פנה לממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון בבקשה לנקוט בצעד של איזון אקטוארי שיוביל להפחתת זכויות העמיתים בקרנות, לפי סעיף 64. ג. לתקנון האחד, וזאת בשים לב להתחייבויות שנוצרו בשל אי-העלאת גיל הפרישה לנשים מאז שנת 2012 ולאור חוסר ההיענות של ממשלת ישראל להעברת סיוע ממשלתי מתאים לכיסוי התחייבויות אלה, כפי שמתחייב מעקרונות ההסדר שגובשו בשנת 2003 ונעשה עד עתה.

ביום 14.6.18 התקבל אישור הממונה על שוק ההון מתוקף סמכותה לפי סעיף 78 לחוק הפיקוח ולפי סעיף 64 ג לתקנון האחד, להפחית את זכויות המבוטחים, הפנסיונרים והשארים בשל הגדלת ההתחייבויות של הקרנות הנובעת מאי העלאת גיל הפרישה לנשים לגיל 64 ובלבד שהפחתת הקצבאות שמשלמות הקרנות תעשה החל מחודש יוני 2019 (לאור קיום מ"מ בין הגורמים הרלוונטיים בממשלה ובכנסת להעלאת גיל הפרישה לנשים לגיל 64).

הפחתת הזכויות בשיעור של 1.259% (להלן: "שיעור ההפחתה") קיבלה ביטוי בהערכות האקטואריות שצורפו לדוחות הכספיים. כמו כן, פדיונות שבוצעו על-ידי מבוטחים, פנסיונרים ושארים החל מיום 1.9.2018 הופחתו בשיעור ההפחתה. הבהרות מתאימות בנושא צורפו למסמכים שנשלחים לכלל העמיתים באופן שגרתי ושוטף.

ביאור 7: - תיקון גיל הפרישה (המשך)

פרופ' פלדור ופרופ' גילדור הגישו בתחילת שנת 2019 עתירה לבג"ץ כנגד שר האוצר בעניין העלאת גיל הפרישה לנשים. העתירה הוגשה לאור ההפחתה הצפויה בזכויות העמיתים בקרנות הפנסיה הוותיקות ובית המשפט התבקש לצרף את הקרנות כצד בהליך ואף התבקש צו ביניים המורה על הקפאה של הפחתת הזכויות לעמיתים.

ראה ביאור 18 (י) בדוחות הכספיים השנתיים לעניין פירוט נוסף בנושא ההליך המשפטי בעניין העלאת גיל הפרישה לנשים.

בתאריך 20.6.2019 הורה הממונה על שוק ההון כי, בשל המצב הייחודי של פיזור הכנסת ולאור פרסום תזכיר חוק בעניין העלאת גיל הפרישה לנשים על-ידי משרד האוצר, הפחתת הזכויות מכלל הקצבאות תדחה ותבוצע בשיעור של 1.274% החל מקצבת אפריל 2020 שתשולם בתאריך 1.5.2020. בתאריך 30.3.2020 הורה הממונה על שוק ההון כי נוכח העובדה "שפעם נוספת נוצר מצב חריג, יוצא דופן וייחודי שלא ניתן היה לצפות מראש", הפחתת הזכויות מכלל הקצבאות תדחה ותבוצע בשיעור של 1.137% החל מקצבת ינואר 2021 שתשולם בתאריך 1.2.2021.

בתאריך 28.12.2020 הורה הממונה על שוק ההון כי נוכח העובדה "שפעם נוספת נוצר מצב חריג, יוצא דופן וייחודי שלא ניתן היה לצפות מראש", הפחתת הזכויות מכלל הקצבאות תדחה ותבוצע בשיעור של 1.137% החל מקצבת יוני 2021, שתשולם בתאריך 1.7.2021. החלטה זו ניתנה בשל המצב הפוליטי אשר בגינו לא התאפשר לקדם חקיקה בנושא העלאת גיל הפרישה, נוכח התחייבותו של שר האוצר בפני בית המשפט העליון, שניתנה מספר שבועות קודם לכן, לקדם תיקון חקיקה בעניין העלאת גיל הפרישה לנשים ונוכח מכתבו של מ"מ הממונה על התקציבים במשרד האוצר מיום 27.12.2020 להמליץ לשר האוצר בממשלה הנכנסת לקדם תיקון חקיקה כאמור.

בתאריך 23.5.2021 הורה הממונה על שוק ההון כי "נוכח העובדה שבשל המצב הפוליטי לא התאפשר לקדם חקיקה בנושא העלאת גיל הפרישה, ובכלל זה העובדה שלא קודם חוק ההסדרים במסגרתו תוכנן לקדם תיקון חקיקה כאמור", הפחתת הזכויות מכלל הקצבאות תדחה ותבוצע החל מקצבת ינואר 2022, שתשולם בתאריך 1.2.2022.

טיוטת החלטות הממשלה במסגרת התכנית הכלכלית לשנים 2021 ו-2022, כללו הצעה לצמצום פערים מגדריים בשוק העבודה והתאמת גיל הפרישה מעבודה לעלייה בתוחלת החיים (להלן: "הצעת גיל הפרישה לנשים").

הצעת גיל הפרישה לנשים מפרטת מתווה להעלאת גיל הפרישה לנשים ילידות ינואר 1960 בקצב של 4 חודשים בשנה, עד לגיל 63, ולאחר מכן בקצב של 3 חודשים בשנה, עד לגיל 65. ההצעה כוללת גם מנגנון אוטומטי להעלאת גיל הפרישה לנשים לאחר מכן, בהתאם לעלייה בתוחלת החיים. הצעת גיל הפרישה לנשים, ככל שתחוקק במתכונתה המוצעת, תביא את הקרנות לגירעון העולה על 0.65% ולפיכך, בהתאם להחלטה המקורית לביצוע האיזון האקטוארי שניתנה על-ידי הממונה על שוק ההון ביום 14 ביוני 2018, תיאלץ את הקרנות הוותיקות לבצע את הפחתת הקצבאות המשולמות על ידן בשיעור זה, החל מקצבאות חודש ינואר 2022, המשולמות ביום 1 בפברואר 2022.

ביום 29.7.2021 פנה המנהל המיוחד לשר האוצר בנושא זה והציע מספר חלופות לשינוי המתווה המוצע, כך שניתן יהיה לבטל את הפחתת הקצבאות.

ביום 2.8.2021 אושרה הצעת גיל הפרישה לנשים על-ידי הממשלה ללא שינוי. ביום 12.8.2021 פורסם תזכיר חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנות התקציב 2021 ו-2022), התשפ"א-2021, בעניין צמצום פערים מגדריים בשוק העבודה והעלאת גיל הפרישה לנשים.

ביום 16.8.2021 נשלחה לשר האוצר התייחסותו של המנהל המיוחד לתזכיר החוק האמור, במסגרתו פורטה המרכזיות של נדבך העלאת גיל הפרישה לנשים כחלק מההסדר לאיזון של קרנות הפנסיה הוותיקות הגרעוניות, הליכי האיזון האקטוארי שבוצעו החל משנת 2018 בשל אי-העלאת גיל הפרישה לנשים והשפעותיו על מאזני הקרנות שבהסדר והעובדה שהעלאת גיל הפרישה בהתאם למוצע בתזכיר החוק האמור עדיין תחייב ביצוע של איזון אקטוארי בשל קיומו של גירעון אקטוארי העולה על 0.65% מכלל התחייבויות הקרנות. בהמשך לכך, הוצע בהתייחסות פעם נוספת לפעול בדרכים שפורטו במכתב המנהל המיוחד מיום 29.7.2021, על-מנת להימנע מקיצוץ הקצבאות.

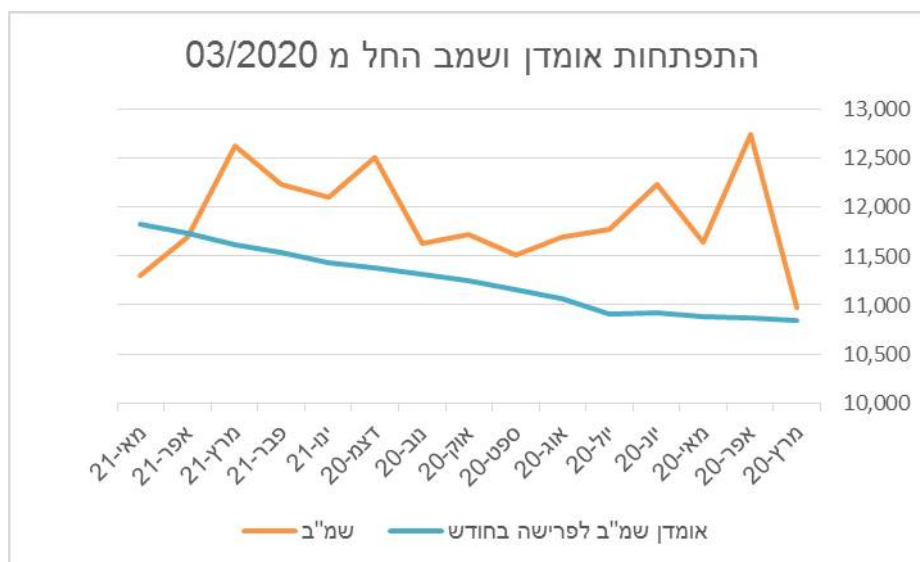
ביאור 8: - אירועים במהלך תקופת המאזן

א. קורונה:

שנת 2020 רובה ככולה לוותה בהתמודדות כלל עולמית עם נגיף COVID-19 (קורונה). המגבלות שהוטלו במדינות השונות ובכללן ישראל, השפיעו ועודן משפיעות על כלל הפעילות המשקית. לקראת סוף 2020 אושר חיסון לנגיף הקורונה, והוחל במבצע לחיסון האוכלוסייה בישראל. מבצע החיסונים התבצע ביעילות רבה וזכה להיענות גבוהה בציבור, כך שעד לתאריך חתימת הדוחות הכספיים חוסנה רוב האוכלוסייה הבוגרת בישראל. כתוצאה מהצלחת מבצע החיסונים הצטמצם מאוד מספר החולים בקורונה בישראל מה שאפשר את הסרת רוב המגבלות מעל הפעילות המשקית וחזרה כמעט מלאה לשגרה בישראל. בתחילת שנת 2021 התגלה בעולם וגם בישראל וריאנט "דלתא" של נגיף הקורונה. הווריאנט התפשט מאוד בישראל בסוף חודש יוני 2021 וכן בחודשים יולי ואוגוסט 2021 והביא לעלייה מהירה מאוד בתחלואה, להחזרת מגבלת ההתקהלות וחובת עטית מסכות במרחב הציבורי ובמקומות סגורים. הקרן נערכה לעבודה חלקית מהבית תוך צמצום משמעותי במספר העובדים המגיעים למשרדים והקפדה על ההוראות לשמירת בריאות העובדים והעמיתים.

ב. שכר ממוצע במשק:

משבר הקורונה גרם לפיטורין וליציאה לחל"ת של עובדים רבים בעיקר בענפי ההסעדה, מלונאות ומסחר קמעונאי, בהם השכר נמוך מהממוצע. כתוצאה מכך חלה, בשנת 2020, עליה חדה בשכר הממוצע במשק (שמ"ב) בכ- 7.3% יחסית לעליית שכר ממוצעת של כ- 2% בשנים 2019-2010. העלייה בשמ"ב בשנת 2020 מביאה לעליה בסכומי הפנסיה להם זכאים פורשים בשנים 2020-2021 ובעיקר היא מביאה לגידול בהתחייבויות הפנסיוניות המחושבות של קרנות הפנסיה הוותיקות. סך הגידול בהתחייבויות הנובע מהגידול החריג בשמ"ב, כפי שהוצג במאזנים השנתיים, לעומת חישוב לפי גידול ריאלי בשנת 2020 של 2% בשמ"ב, מגיע לכ- 2.4 מיליארד ש"ח בכל קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר. השכר הממוצע במשק (להלן-"השמ"ב) לחודש מאי 2021 עלה ב- 3% ריאלית אל מול השמ"ב לחודש מרס 2020 (השמ"ב האחרון לפני העליה שנגרמה בשל משבר הקורונה). אומדן השמ"ב לחישוב הקצבאות לפורשים המשקף ממוצע של 12 חודשי שמ"ב אחרונים נותר גבוה ביחס ל 12 החודשים שלפני משבר הקורונה וצפוי לרדת בהדרגה. יציאה ממשבר הקורונה וחזרת העובדים מחל"ת לשוק העבודה צפויה להביא לירידה בשמ"ב וכתוצאה מכך לירידה בהתחייבויות העתידיות. במועד זה לא ניתן להעריך את ההשפעה המדויקת של שינוי מסוג זה.

לפי המדד הידוע ליום 30.06.2021